

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA HISTORIE

ZÁMEK V NEPOMYŠLI

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Pavla VONKOVÁ

Historie se zaměřením na vzdělávání

VEDOUCÍ PRÁCE: Doc. PhDr. Jan KILIÁN, Ph.D.

Plzeň 2021

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni dne 21. března 2021

.....

Vlastnoruční podpis

Poděkování

Děkuji panu Doc. PhDr. Janu Kiliánovi, Ph.D. za jeho užitečné rady a připomínky.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá historií zámku v Nepomyšli od jeho počátku ve 14. století až do současnosti. Práce zahrnuje dvě stěžejní, nestejně rozsáhlá témata. Prvním z nich je pozemková držba od prvních dochovaných zmínek. Šlechtické rody, jejichž účast byla na Nepomyšli zaznamenána, jsou rovněž dány do souvislostí v širším měřítku. Druhá klíčová část popisuje stavební vývoj zámku od doby, kdy zde stála pouze jednoduchá gotická tvrz, až do jeho současné fáze. Kapitoly týkající se stavební činnosti sledují postupný vznik pěti zámeckých křídel v průběhu tří set let a shrnují architektonické prvky nalezené na zámku během průzkumů, které zde byly realizovány koncem 20. století. Terénní průzkumy odhalily především elementy raně i pozdně gotické, renesanční a barokní, v menší míře pak i klasicistní architektury. Podstatná část tohoto kulturního dědictví byla znehodnocena necitlivými zásahy do dispozic zámku ve druhé polovině 20. století. Tento stav byl naštěstí alespoň částečně zvrácen a zámek se tak po rekonstrukci dokončené v roce 2012 mohl opět stát chloubou obce Nepomyšl.

Abstract

The bachelor's thesis deals with the history of the castle in Nepomyšl from its beginning in the 14th century to the present. The thesis includes two main, unequally extensive topics. The first of them is the land tenure since the first preserved mentions. The aristocratic families whose participation was recorded in Nepomyšl are also explored in a larger context. The second key part describes the construction development of the castle ever since there was a simple Gothic stronghold formed here, to its current phase. The chapters that are focused on construction activities in particular follow the gradual emergence of five castle wings over the period of three hundred years and summarize the architectural elements found at the castle during surveys carried out here at the end of the 20th century. The field surveys in question revealed mainly elements of early and late Gothic, Renaissance and Baroque, and to a lesser extent Classicist architecture. A substantial part of this cultural heritage was devalued by insensitive interventions in the layout of the castle in the second half of the 20th century. Fortunately, this situation was at least partially reversed and the castle, after the reconstruction completed in 2012, could once again become the pride of the township Nepomyšl.

Klíčová slova

Nepomyšl; tvrz; zámek; šlechtické rody; dějiny; Dietrichstein; Herberstein.

Key words

Pomeisl; stronghold; castle; nobility; history; Dietrichstein; Herberstein.

OBSAH

ÚVOD.....	1
1. POLOHA ZÁMKU.....	4
2. VZNIK TVRZE.....	5
2.1. Nepomyšlská tvrz v souvislostech.....	5
3. DRŽBA NEPOMYŠLE.....	7
3.1. Významné rody s účastí na Nepomyšli.....	7
3.1.1. Dietrichstein.....	7
3.1.2. Rod z Gutštejna.....	8
3.1.3. Herberstein.....	8
3.1.4. Questenberk.....	9
3.1.5. Šlikové.....	9
3.1.6. Štampachové ze Štampachu.....	10
3.1.7. Údrčtí z Údrče.....	11
3.1.8. Páni z Janovic.....	11
3.2. Krátkodobí držitelé obce v 15. století.....	12
3.3. Údrčtí z Údrče.....	12
3.4. Páni z Leisneka.....	12
3.5. Šlikové.....	13
3.5.1. Albín Šlik.....	13
3.5.2. Eliška Šliková (Berkovna z Dubé).....	13
3.5.3. Jindřich z Gutštejna a Lukrécie Šlikovna.....	14
3.6. Páni ze Štampachu.....	15
3.6.1. Jindřich ze Štampachu.....	15
3.6.2. Kryštof Abrahám ze Štampachu.....	15
3.7. Páni z Questenberka.....	16
3.7.1. Heřman z Questenberka.....	16
3.7.2. Isabela Konstancie z Liskirchenu (starší a mladší).....	17
3.8. Páni z Dietrichštejna.....	17
3.8.1. Gundakar z Dietrichštejna.....	17

3.8.2. Další Dietrichštejnové.....	17
3.9. Páni z Herberštejna.....	18
3.9.1. Terezie z Herberštejna.....	18
3.9.2. Jan Josef Herberštejn.....	18
3.10. Vlastnictví zámku po roce 1945.....	18
3.10.1. ČSSS.....	18
3.10.2. Obec Nepomyšl.....	19
4. STAVEBNÍ VÝVOJ ZÁMKU.....	20
4.1. Dnešní podoba zámku.....	20
4.2. Počáteční dispozice gotické tvrze.....	22
4.2.1. Vzhled a rozvrh tvrze.....	22
4.2.2. Použitý materiál.....	23
4.2.3. Způsob opevnění.....	24
4.3. Pozdně gotická tvrz.....	25
4.4. Raně renesanční úprava tvrze.....	27
4.5. Přestavba tvrze na zámek.....	27
4.6. Raně barokní prvky v architektuře Nepomyšli.....	31
4.7. Empírová fáze úprav zámku.....	33
4.8. Architektonický vývoj přílehlého kostela.....	35
5. MODERNÍ DĚJINY ZÁMKU.....	37
5.1. Severní křídlo zámku.....	37
5.1.1. Sklepní prostory severního křídla.....	37
5.1.2. Přízemí severního křídla.....	38
5.1.3. První patro severního křídla.....	38
5.2. Jižní křídlo zámku.....	39
5.2.1. Sklepní prostory jižního křídla.....	39
5.2.2. Přízemí jižního křídla.....	40
5.2.3. První patro jižního křídla.....	40
5.3. Západní křídlo zámku.....	41
5.3.1. Sklepní prostory západního křídla.....	41
5.3.2. Přízemí západního křídla zámku.....	41

5.3.3. První patro západního křídla.....	42
5.4. Východní křídlo zámku.....	42
5.4.1. Sklepní substrukce východního křídla.....	43
5.4.2. Přízemí východního křídla zámku.....	43
5.4.3. První patro východního křídla.....	44
5.5. Jihovýchodní křídlo zámku.....	44
5.5.1. Přízemí jihovýchodního křídla.....	44
5.5.2. První patro jihovýchodního křídla zámku.....	45
5.6. Stav zámecké budovy po převodu do majetku městyse Nepomyšl.....	45
6. SHRUTÍ STAVEBNÍHO VÝVOJE NEPOMYŠLSKÉHO PALÁCE.....	48
ZÁVĚR.....	52
ZUSAMMENFASSUNG.....	54
BIBLIOGRAFIE.....	55
OBRAZOVÉ PŘÍLOHY.....	58

ÚVOD

Zámek v Nepomyšli svou polohou i monumentálností¹ přitahuje pozornost návštěvníků obce. Historie zámku pro ty, kteří by se o něm rádi dozvěděli více, však kromě všeobecných kusých informací o jeho vývoji a vlastnictví zůstává skryta. Hrady a zámky bývají označovány za němé svědky minulosti. Mým úmyslem je propůjčit jednomu takovému svědkovi hlas. Motivem k sepsání této bakalářské práce je moje osobní zvědavost a touha spojit si tuto turistickou zajímavost v blízkosti mého bydliště s příběhem, který začíná v době dávno minulé. Cílem této bakalářské práce je ucelit dosavadní poznatky o zámku a zpřístupnit je potenciálním, vědění chtivým čtenářům, neboť věřím, že i skromnější² venkovské sídlo si badatelský zájem zaslouží.

Není tomu tak dávno, kdy se pozornost veřejnosti k budově upírala především kvůli jeho neutěšenému, téměř dezolátnímu stavu, přestože ještě v první polovině 20. století byl zámek náležitě udržován. Zámek samotný je památkově chráněn již od 3. května 1958³, společně se zámeckou zahradou a ohradní zdí byl zapsán do státního seznamu kulturních památek 17. ledna 1964. Navzdory těmto právním aktům nastalo pro zámek, jehož nejstarší část přetrvala téměř 600 let, krušné období, na jehož konci se dokonce hovořilo o demoličním výměru. Hlavním důvodem byla absence pravidelné údržby, svou roli hrál zřejmě také nedostatek patřičného zájmu a nouze o finanční prostředky. Tento neblahý směr byl naštěstí včas zvrácen a zámek zachráněn.

Jelikož zámek v Nepomyšli je tématem, o němž doposud nebyla vydána žádná práce souhrnného charakteru, rozhodla jsem se popsat historii zámku z obou úhlů pohledu, které se nejvíce nabízejí a zároveň spolu neodmyslitelně souvisejí. V této bakalářské práci budu sledovat majetkové transakce, jimiž vlastnictví nepomyšlského dvora přecházelo z jednoho majitele na druhého, a stavební vývoj zámku, na jehož počátku stála poměrně jednoduchá gotická tvrz. Okrajově se budu věnovat také kostelu, stojícím v bezprostřední blízkosti zámecké zahrady, jehož historie je se zámekem jednoznačně spjata.

V úvodu práce zámek nejprve stručně zařadím geograficky i chronologicky, uvedu historické souvislosti týkající se obdobných staveb na území České republiky. Jádro práce spočívá ve dvou hlavních tématech popsaných v kapitolách 3-6.

---

¹v lokálním měřítku

²V porovnání s jinými, významnějšími zámky na území České republiky. Nabízí se srovnání nepomyšlského sídla se zámekem v Libochovicích, jejichž společným majitelem byly rody Dietrichštejnů, počínaje Gundakarem z Dietrichštejna, a později Herberštejnů.

³Ústřední seznam kulturních památek České republiky [online]. Praha: Národní památkový ústav [cit. 2021-02-28]. Identifikátor záznamu 155661: Zámek Nepomyšl. Dostupné z: <https://www.pamatkovykatalog.cz/pravni-ochrana/zamek-155661>

První hlavní část textu se bude týkat majitelů nepomyšlského panství od úplného počátku až do současnosti. Nejprve obecně popíšu významné šlechtické rody, do jejichž vlastnictví se Nepomyšl dostala v průběhu věků, ať už na kratší či delší dobu. Tato podkapitola nastíní majetkovou situaci příslušníků rodu, z níž vyplyne skutečnost, že tito zámožní majitelé na Nepomyšli fakticky nesídlili, nýbrž o panství pečoval určený správce. Následně budu jmenovat jednotlivé doložené držitele statků v historických souvislostech, počínaje pány z Janovic ve 14. století.

Ve druhé hlavní části se budu věnovat stavebnímu vývoji nemovitosti. Nejdříve stručně vylíčím aktuální dispozici zámku, jak jsem ji osobně zaznamenala. Současná situace neumožňuje podrobnější terénní bádání a popis aktuálního stavebního řešení není předmětem této práce. Jedná se pouze o jakousi pomyslnou tečku za dosavadním stavebním vývojem. Dílčím cílem této kapitoly bude zmapovat jednotlivé fáze výstavby pěti postupně vzniknuvších zámeckých křídel a jejich úpravy v souvislosti se soudobými architektonickými trendy. Jednotlivé stavební fáze budou popsány v chronologickém sledu a dány do spojitosti s tehdejšími držiteli panství. Další zásadní podkapitola poskytne utříděný soupis místností. Tento přehled zrekapituluje konečnou historickou dispozici prostor tak, jak se dochovala v každém ze zámeckých křídel. V poslední kapitole shrnu jednotlivé stavební etapy a porovnáím některé poznatky získané z hlavních pramenů.

V závěru práce naznačím, jakým směrem by se mohla ubírat další badatelská činnost. Přestože pramenná základna není příliš obširná, tato bakalářská práce ji zcela nevyčerpá, ani to není jejím záměrem.

Celý text bude podpořen obrazovým materiálem na konci práce. V obrazové části nejprve vložím kresby patřičných rodových erbů a náčrtky architektonických prvků. Další obrazový materiál budou tvořit nákresy historických dispozic tvrze a zámku, nakonec přidám aktuální fotografie. Některé z nich nabídnou srovnání se stavem zámku na konci 20. století.

Pramenná základna, jak už bylo naznačeno, není příliš rozsáhlá. Stěžejními prameny, bez nichž by tato práce nemohla vzniknout, jsou dva dosud nevydané průzkumy. Prvním z nich je „Stavebně historický průzkum zámku Nepomyšle“ od paní Doc. PhDr. Heleny Soukupové z roku 1981. Rukopis je k dispozici v badatelných Státních okresních archivů v Lounech a v Litoměřicích i v archivu městyse Nepomyšl se sídlem na místním obecním úřadě. Metodický úvod k hloubkovému stavebně-historickému průzkumu zámku

z roku 1999 z pera pana Doc. Ing. Michaela Rykla, Ph.D. hodnotí průzkum H. Soukupové jako „poplatný úrovní památkové péče před 20 lety“ a je podle něj napsán se zřetelnou preferencí středověku a renesance, zatímco určující jsou detaily z konce 18. století a první poloviny 19. století. Přesto se jedná o pramen zásadní a zmíněný nedostatek snad alespoň částečně vynahradí zdroj uvedený v následujícím odstavci.

Druhým významným pramenem je o desítky let mladší průzkum pana Ing. arch. Petra Chotěbora, CSc. S laskavým svolením pana Chotěbora mi adekvátní část rukopisu poskytl pan Martin Kaše, editor knihy o historii Nepomyšle, na jejímž vzniku se podílel kolektiv autorů, která však doposud bohužel nevyšla tiskem.

Poměrně menší množství poznatků, z nichž tato práce čerpá, pochází z rozhovorů se současnou majitelkou objektu, paní Hanou Archmanovou, a v neposlední řadě z archiválií, jejichž kompletní seznam uvádím v závěru práce. Některé poznatky drobně doplňuji či upřesňuji za pomoci jednotlivých archivních záznamů.

Sekundární literatura, uvedená v bibliografii, mi posloužila k zařazení objektu do kontextu obdobných staveb, k doplnění znalostí z oboru architektury potřebných pro správnou interpretaci pramenů a konečně k zajištění souvislostí v kapitolách týkajících se držby statků, případně šlechtických titulů a rodových erbů.

1. POLOHA ZÁMKU

Zámek, který je tématem této bakalářské práce, se nachází v katastrálním území městyse Nepomyšl v okrese Louny v Ústeckém kraji. Městys svou polohou spadá do mikroregionu Podbořansko ve východní části kraje na hranici s krajem Karlovarským.⁴ Obec leží na svahu na pomezí Doupovských hor a Žatecké pánve na souřadnicích 50°13'5.42" N 13°18'47.85" E. Na severní straně tvoří přirozenou hranici městyse Dolánecký potok, pramenící na úpatí Doupovských hor, jenž v Žatecké pánvi tvoří předěl mezi Pětipeskou kotlinou a Čeradickou plošinou. Zámek samotný se nachází ve středu městyse, vedle jeho další výrazné dominanty, kostela svatého Mikuláše, a nese i číslo popisné 1. Je to jednopatrová kruhová budova, stojící ve vidlici dálkových cest. Hlavní silnice, která do obce přichází ze severovýchodu, se přímo pod zámeckou budovou rozchází na jih směrem ke kostelu a na západ směrem na Chmelištnou. Vzhledem ke skutečnosti, že okolní budovy a jejich zahrady tyto silnice respektují, je možné předpokládat, že poloha zámku přímo souvisela se vznikem obce. Z polohy také vyplývá, že pro tvrz bylo účelně vybráno místo dobře dostupné a zároveň velmi výrazné.

---

⁴ prakticky na rozhraní čtyř krajů

2. VZNIK TVRZE

V době vzniku objektu jím byla tvrz, jež postupně prošla četnými úpravami. O vzniku tvrze jako takové se písemné záznamy nedochovaly. Vzhledem k názvu obce se však má za to, že původně se jednalo o tzv. Nepomyšlův dvůr. Ze dvora poté vznikla farní obec. První doložené zmínky této obce jsou obsaženy v tzv. konfirmačních knihách ze 14. a 15. století. Tyto knihy obsahují svědectví o existenci farního kostela i obce Nepomyšl, jsou v nich uvedena jména tzv. patronů⁵, kteří měli právo (tzv. podací právo) k dosazování kněží do farního kostela. Vzhledem k existenci pozdně románského kostela ve Vroutku⁶ se předpokládá, že zdejší kraj byl osídlen už na začátku 13. století.

2.1. Nepomyšlská tvrz v souvislostech

Tvrz v Nepomyšli je typ opevněného sídla s obvodovou zástavbou při hradbě, která má polygonální⁷ tvar. Podobných tvrzí se v Čechách nenachází mnoho. U některých se dochovalo pouze tvrziště ve tvaru kruhu nebo oválu s větším průměrem (jako například v Rankovicích v okrese Karlovy Vary či v Nechanicích v okrese Hradec Králové). Pokud se však nezachovaly viditelné pozůstatky zdiva nebo jednoznačné reliéfní stopy, není možné bez archeologického výzkumu zjistit, zda tvrz na daném místě mohla patřit ke stejnému typu.⁸ Obvyklejší typ tvrzí byl takový, kde obytná část stála volně uprostřed areálu, který uzavírala oválná hradba, jak tomu bylo v případě tvrze v Roztokách u Prahy. *„Teprve po zboření věže začala ve druhé polovině 14. století vyrůstat obvodová zástavba, jejíž nejstarší část, palác, však oválný půdorys hradby nerespektovala. V dalších fázích se pak, stejně jako v Nepomyšli, zástavba po vnitřní straně hradby uzavřela.“⁹*

Typ tvrze s obvodovou zástavbou je v Čechách poměrně hojně zastoupen, půdorys obvodové hradby však bývá pravidelnější (Dřevčice, Mrač), nebo dokonce pravoúhlý (Přerov nad Labem, Zásmyky, Třebotov). Při posuzování, ke kterému typu konkrétní tvrz přísluší, není podstatné, jak velká část obvodu opevnění byla zastavěna. Ve středověku to totiž obvykle bývaly jedna nebo dvě budovy, podobně jak tomu bylo v prvních dvou stavebních etapách tvrze v Nepomyšli. Bylo identifikováno také několik tvrzí, jejichž obvodová hradba měla okrouhlý či nepravidelně zaoblený půdorys.

⁵ jimiž rozumíme držitele obce

⁶ založeného pravděpodobně před rokem 1227

⁷ tvar mnohoúhelníku

⁸ Částečně se dochovala tvrz v Chotýšanech u Vlašimi, kde obytná stavba stála uprostřed opevněné plochy. Podobně tomu bylo v Sokolově nebo u tvrze v Pasovarech (okres Český Krumlov), kde snad obytný objekt mohl přiléhat k hradbě polygonálního tvaru čelem. Charakter tvrzí se však mohl zásadně změnit během přestaveb.

⁹ CHOTĚBOR, Petr. Stavební vývoj zámku v Nepomyšli.

V Nepomyšli z tvrze později vznikl zámek, podobně jako tomu byl v Chodově (který je dnes již součástí Prahy). Chodovská hradba měla půdorys kruhový. Obvodovou zástavbu tvořila jedna obytná a jedna branská věž. Částí původní tvrze s obvodovou zástavbou (s hradbou nepravidelně zaobleného tvaru) je tvořen i zámek v Liběchově, u něhož však není jisté období vzniku. Mezi tvrze s obvodovou zástavbou je možné zařadit fragmenty tvrzí v Česticích u Volyně, v Nahém Újezdci nebo v Dolních Kralovicích. Nejstarším známým zástupcem okrouhlých tvrzí je areál v Martinicích u Votic.¹⁰ V porovnání s Nepomyšlí je však výrazně drobnější. Plocha tvrzíště v Nepomyšli mohla být až 1 100 m². V případě nepomyšlského panství však mohl být zahrnut i hospodářský dvůr, který jinak nejčastěji stál v těsném předpolí tvrze (Ostrov u Jedomělic, Bilantova Lhota) a procházelo se jím mezi vsí a tvrzí.

„Asi nejbližší analogii pro Nepomyšl představuje tvrz ve Svrčovci u Klatov, z níž se dochovaly části obvodové zástavby s vnějším polygonálním obrysem. Obě sídla jsou srovnatelná i svou velikostí a zřejmě jsou si blízka i dobou vzniku: okosené ostění hrotitého portálu umožňuje datovat tvrz ve Svrčovci do 14. stol. Z moravských příkladů lze jako příbuznou uvést tvrz v Čejkovicích u Hodonína.“¹¹

Do jisté míry podobnou dispozici mají i některé menší hrady (Strašice, okres Rokycany). Z větších hradů můžeme jmenovat Lelekovice (na Moravě), Poběžovice, Rožmitál pod Třemšínem.

Jak už bylo naznačeno, nepomyšlská tvrz byla výjimečná rozsahem ohrazené plochy. Patřila k velkoryse založeným venkovským opevněným sídlům. Za 600 let své existence pochopitelně prošla složitým stavebním vývojem. Obvodová zástavba postupně narůstala až do dnešní podoby mimořádného zámku. Mezi českými tvrzemi si jistě zaslouží významné postavení.

---

¹⁰V polovině 13. století, tedy v nejstarší stavební fázi, mívala obvodová zástavba podobu skromných, nižších přístavků k mohutné plášťové hradbě.

¹¹CHOTĚBOR, Petr. Stavební vývoj zámku v Nepomyšli.

3. DRŽBA NEPOMYŠLE

3.1. Významné rody s účastí na Nepomyšli

3.1.1. Dietrichstein

Dietrichštejnové jsou známi především jako jeden z nejvýznamnějších moravských aristokratických rodů. „*První zmínky o tomto rodu pochází údajně z počátku našeho tisíciletí. Tehdy žil v rakouských Korutanech Reinpertus z Dietrichštejna.*“¹² Rod obdržel říšský stav svobodných pánů v roce 1514.

Pankrác z Dietrichsteina (†1508) je jmenován v souvislosti s bojem proti Turkům. Jeho dva synové, František a Zikmund, vytvořili dvě rodové linie, které se dále rozvíjely. V Čechách a na Moravě je významná větev Zikmundova. Zikmund byl za službu císaři Maxmiliánovi odměněn četnými statky. S jeho dvěma syny se rod opět rozdělil na dvě větve, rakouskou a tzv. mikulovskou. Gundakar, s nímž se setkáváme na Nepomyšli, patřil k větvi rakouské. Jeho dědicem se však stal Ferdinand z větve českomoravské – mikulovské.

Mikulovská větev zůstala věrná habsburskému trůnu a katolicismu. Potomci zastávali velmi významné funkce. Jedním z nich byl Ferdinand Josef (1636-1698), který císařskými dary a dědictvím rozšířil jmění rodu Dietrichsteinů natolik, že se vyrovnali nejbohatším rodinám v monarchii. V roce 1769 Dietrichštejnové zdědili také majetek, erb a jméno rodu Proskau.

Posledním skutečným Dietrichštejnem byl Mořic Jan Nepomuk (1775-1864).¹³ Byl nejprve vojákem, poté „*pobočníkem císaře Františka, prefektem dvorské knihovny a ředitelem dvorních numismatických sbírek. Byla mu také svěřena funkce vychovatele nešťastného Orlíka, syna Marie-Louisy Habsburské a Napoleona Bonaparta*“.¹⁴

---

¹²MAŠEK, Petr. Modrá krev – Minulost a přítomnost 445 šlechtických rodů v českých zemích. Praha: Mladá fronta, 2010, s. 65. ISBN: 978-80-204-2349-8.

¹³ Protože přežil svého bezdětného syna Mořice Jana.

¹⁴MAŠEK, Petr. Modrá krev – Minulost a přítomnost 445 šlechtických rodů v českých zemích. Praha: Mladá fronta, 2010, s. 67. ISBN: 978-80-204-2349-8.

František Josef, Mořicův starší bratr, byl důstojníkem a později diplomatem vídeňského dvora. Byl velmi talentovaný, vzdělaný a pyšný. Dokázal oponovat například i kancléři Metternichovi nebo jeho policejnímu ministru Josefu Seldnitzkému. Jeho jediný syn Josef byl velvyslancem v Londýně a inicioval založení Jednoty ku povzbuzení průmyslu v Čechách. Protože ten syna neměl, došlo k rozdělení obrovského Dietrichsteinského majetku mezi čtyři dcery.

3.1.2. Rod z Gutštejna

Gutštejnové byli starý český rod, který pocházel z rozrodu blahoslaveného Hroznaty.¹⁵ Sídlem rodu byl hrad Gutštejn u Bezdruzic v blízkosti Konstantinových Lázní. Prapředkem rodu měl být jistý Sezema, který padl roku 1179. První ověřená zpráva však pochází až z roku 1316. Pánové z Gutštejna nashromáždili poměrně úctyhodný majetek.¹⁶ Burian užíval přízvisko Bohatý, přezdívalo se mu západočeský kníže. Části rodu se dotkly pobělohorské konfiskace, většina však sloužila ve službách císaře. Burianův vnuk Albrecht byl v letech 1534–1542 dokonce nejvyšším mincmistrem Království českého. Burianovi synové naopak prosluli jako výtržníci. Gutštejnové byli příbuzensky spojeni například s Černíny, Šliky, Rožmberky i s dalšími významnými rody. Rod vymřel roku 1747 po meči.

3.1.3. Herberstein

Sledovatelná genealogie štýrského šlechtického rodu Herbersteinů začíná v polovině 13. století a je spjata se jménem Ota von Hartberg, který získal tvrz Herberstein a její jméno přijal za vlastní. Česko-slezská větev byla založena Georgem Andreasem. Jeho syn Johann Bernhard byl v roce 1652 povýšen na hraběte. Výrazná byla velkoopatovická větev. Další mladší větev založil hrabě Johann Friedrich (1810-1861) v Libochovicích, manžel hraběnky Terezy z Dietrichštejna.¹⁷ Jeho syn Johann Josef k přídomku připojil ještě jméno vymřelého rodu hrabat Proskovských. Herberstein-Proskau byli majiteli Libochovic i Nepomyšlí do konce 2. světové války. Od té doby žije rod především v Rakousku.

¹⁵stejně jako páni z Krašova a Wrbtý

¹⁶Ve své době se jednalo o obce Buch, Číhaná, Luky, později Trpísty, Šipín, Rabštejn, Bělá, Tachov, Točnick, Švamperk, Žebrák, Příbram, dokonce i některé nemovitosti v Bavorsku.

¹⁷Byla dědičkou Budyně nad Ohří a právě Libochovic.

3.1.4. Questenberk

Je to německý panský rod, který byl za třicetileté války povýšen do hraběcího stavu. V Čechách a na Moravě získali značné statky. Bratři Gerhard (císařský sekretář a přítel Albrechta z Valdštejna v jedné osobě) a Heřman (císařský rada) působili v roli spolehlivých informátorů císaře Ferdinanda II. V roce 1624 koupil Gerhard hrad a panství Bečov za 60 000 grošů. V roce 1648 byl Bečov vypálen generálem Königsmarkem. Questenberkové nechali hrad později opravit, ale nesídlili tu. „*Heřman získal na Podbořansku Nepomyšl, kde koupil dvůr, zámek, pivovar a mlýny, dále vlastnil Kolečov, Zlovědice, Holetice aj.*“¹⁸ Třetí bratr Kašpar vstoupil do premonstrátského řádu v Praze a duchovní kariéru zakončil jako opat strahovského kláštera, pro nějž získal mnoho statků. Založil také kapucínský klášter a kostel v Praze, vedl úřad katolického reformátora a reprezentoval vizitační dohled nad farnostmi v arcidiecézi.

Posledním mužským potomkem rodu byl Jan Adam z Questenberka (1678-1752). Byl to on, kdo získal panství Jaroměřice nad Rokytnou na Moravě. Renesanční sídlo přestavěl na barokní zámek, známý jako jeden z největších zámeckých komplexů u nás. Jan Adam na zámek zval vídeňské hudební mistry. Měl také zámeckou kapelu pod vedením Václava Míči, pozdně barokního skladatele a autora opery O původu Jaroměřic. Měl rád i divadlo, byl zcestovalý a byl významnou osobností své doby.

3.1.5. Šlikové

Šlikové, též Schlikové či Schlickové, jsou původně nevýznamným rodem z Chebska, který se vypracoval až k nejvyšším počtům. Prvním významným představitelem rodu byl Kašpar Šlik (†1449), který doprovázel krále Zikmunda v roli písaře královské kanceláře na sněm v Kostnici 1415. Za své služby byl povýšen do šlechtického stavu. Rod získal říšský stav svobodných pánů roku 1422, říšský hraběcí stav pak v roce 1437. Kašpar se dokonce spřátelil s Eliášem Sylviem Piccolominim, pozdějším papežem. Kašpar Šlik obdržel panství v severní Itálii (Bassano Vincentino), Sokolov, Holíč na západě Slovenska¹⁹, statky na Loketsku a Chebsku. Poslední dvě jmenovaná panství dostal rod pouze do zástavy

¹⁸HALADA, Jan. Lexikon české šlechty. Praha: Akropolis, 1999, s. 449. ISBN: 80-85770-79-2.

¹⁹Tituly z Pasounu a z Holíče jsou však zpochybňovány.

a jejich snaha získat si je natrvalo způsobovala nepokoje. „V roce 1516 byla na šlikovských panstvích objevena bohatá ložiska stříbrné rudy, Štěpán založil město Jáchymov a začal razit toлары²⁰, které proslavily rodinu po celé Evropě. Ferdinand I. jim ale v roce 1528 právo ražby odejmul a ztráta mincovny i dolu je přivedla do řad odboje české šlechty proti králi.“²¹ Následně přišli o některé statky a byli nuceni uhradit vysoké pokuty. Využili proto příležitosti připojit se ke stavovskému povstání. Jedním z hlavních vůdců protihabsburské opozice se stal Jáchym Ondřej Šlik, což se mu stalo osudným. Jáchym Ondřej Šlik se 21.6.1621 zapsal do dějin jako první oběť tzv. staroměstské exekuce. Jindřich Šlik do bitvy na Bílé hoře přivedl pluk moravských stavů, Jan Albín Šlik byl stavovským direktorem. Po bitvě na Bílé hoře se cesty pánů Šliků rozešly různými směry. Jindřich nejprve padl do zajetí, poté přešel na stranu císařských a sloužil Albrechtovi z Valdštejna, po jehož zavraždění získal část jeho majetku. Usadil se v Plané u Mariánských Lázní a znovu získal právo razit mince. Také nabyl Ploskovic, Veliš, Kunštát a Kopidlno. Kopidlanská větev rodu Šliků byla jedinou, která zůstala v Čechách. Příbuzenské svazky měli Šlikové například s Kolovraty, Mansfeldy, Smiřickými či Trautenberky.

3.1.6. Štampachové ze Štampachu

Rytířská rodina pocházela z Německa, zdomácněla v Čechách a počestila se. Štampachové pocházeli ze Steinbachu na Loketsku. První zmínky pocházejí ze 14. století, kdy získali od Zikmunda do zástavy Kyšperk. Na počátku 16. století bylo založeno 7 sešlostí po Jiljím ze Štampachu. Porážka na Bílé hoře však pro rodinu znamenala tragédii. V zemi zůstali pouze Jaroslav a jeho bratr Erazim Štampach ze Štampachu. Jaroslav se roku 1676 dočkal hraběcího titulu, dále vystupoval jako Kager ze Štampachu. Tato větev se rozvíjela až do konce 19. století. Příbuznými pánů ze Štampachu byli Lažanští z Bukové, Údrčtí z Údrče, Kolovratové.

---

²⁰27,20 gramů čistého stříbra

²¹HALADA, Jan. Lexikon české šlechty. Praha: Akropolis,1999, s. 557. ISBN: 80-85770-79-2.

3.1.7. Údrčtí z Údrče

Starý český vladycký rod, psaný také jako Audřický z Audře, pocházel z Údrče nedaleko Bochova na Karlovarsku.²² Předci žili nejprve na Litoměřicku. Údrč koupil Jindřich starší z Údrče v roce 1431. Koncem 15. století se rod rozdělil do několika větví, které nabyly majetek nejen v západních Čechách. Za účast na stavovském povstání bylo ke konfiskacím odsouzeno šest členů rodu z Údrče. Některé větve rodu se z této ztráty už nevzpamatovaly, s příslušníky některých jiných se naopak setkáváme ve významných pozicích (písař, hejtman, generál).

Do stavu svobodných pánů byl rod povýšen v roce ve druhé polovině 18. století. Poté došlo k rozvětvení do dvou linií. Starší z nich vymřela koncem 19. století. Příslušníci druhé, mladší linie žili v Praze, Králově Dvoře. Jeden z posledních žijících členů rodu, Heribert, se se svou ženou Mayou Abelou z Konstantinopole odstěhoval roku 1937 do Bejrútu. Mezi spřízněné rody patřili Štampachové, Hrobčičtí z Hrobčic, Mladotové ze Solopisk, páni z Doupova a další.

3.1.8. Páni z Janovic

Majiteli tvrze v Nepomyšli ve druhé polovině 14. století byli páni z Janovic, „*a to zřejmě jejich větev z rodiny pana Špetle z Janovic, sídlící v Janovicích na Berounsku a v nedalekém Petrohradě*“²³. Prvními doloženými patrony byli páni z Janovic. Podle prvního dostupného záznamu ve zmíněných konfirmačních knihách dosadil majitel obce, Petr z Janovic, dne 17. dubna 1361 do nepomyšlského kostela kněze Jana, dřívějšího plebána²⁴ v nedalekých Buškovících. Správce dvora, Petr z Janovic, spojovaný s titulem „magistri curie reg. Boem.“, je zmiňován jakožto patron kostela ještě jednou v roce 1364, kdy byl výše uvedený kněz Jan nahrazen svým jmenovcem, Janem, který přišel do Nepomyšle z benediktinského kláštera ve Vilémově. Dalším doloženým patronem kostela byl Pešek z Janovic, který 20. července 1370 jmenoval nepomyšlským knězem Litolda. V roce 1386 byl za kněze dosazen Kuneš, a to Jetřichem z Janovic.

²²Drahonice, Třebívlice, Nepomyšl, Postřizín, Břve, Řitku, Zdiby, Krásný Dvůr a Dolánky.

²³SOUKUPOVÁ, Helena. Stavebně historický průzkum zámku Nepomyšle, 1981, s. 6.

²⁴ duchovního správce

3.2. Krátkodobí držitelé obce v 15. století

V průběhu 15. století docházelo v Nepomyšli k častému střídání majitelů, ovšem o existenci tvrze samotné se prameny nezmiňují. Na počátku 15. století byla²⁵ držitelkou farní obce Eliška Koldicová z Dubé, vdova po Václavu z Koldic. Eliška Koldicová z Dubé dosadila roku 1409 do kostela kněze Petra a o 5 let později²⁶ kněze Mikuláše z Bělé. V této souvislosti je však již zmiňována spolu s panem Ctiborem Čepcem z Libiše, se sídlem na Vinařicích. Tento Ctibor z Libiše dosadil ještě 27. dubna 1417 do Nepomyšle kněze Prokopa. O dva roky později, tedy 1419, je jako patron uváděn Jindřich z Elstrberka. Dalšími doloženými držiteli byli Albrecht z Koldic a Oldřich z Koněprus.

3.3. Údrčtí z Údrče

První podrobnější zpráva, která přináší svědectví o držitelích Nepomyšle, jimiž byli Jindřich a Jan z Údrče a na Nepomyšli, pochází z konce 15. století. Záznam sice nehovoří o tvrzi jako takové, nicméně z kontextu je zřejmé, že páni z Údrče zde sídlili. Písemnost svědčí o události z 5. května 1499, kdy bratři Jindřich a Jan z Údrče²⁷ přenechali pánům z Krásného Dvora a na Buškovicích nový rybník na hlubanských a buškovických loukách a umožnili jim na svých pozemcích vybudovat strouhu za účelem svádění vody do tohoto rybníka.

3.4. Páni z Leisneka

V roce 1510 je již místo spojováno s rodem pánů z Leisneka, pocházejícího z Horního Saska. Prvním z tohoto rodu je mezi držiteli Nepomyšle doložen Alexander z Leisneku, po něm jeho bratr Hugo²⁸, který byl roku 1521 označován jako z Peníku a Pomyšle. Hugo zemřel roku 1538 a přežil tak svého jediného syna Jiřího. Ten na Nepomyšli zemřel v předcházejícím roce 1537. O Jiřím i o pravděpodobné rozloze Hugova panství víme ze závěti z roku 1536. Ve své poslední vůli Hugo vyslovil přání, aby byl pohřben mezi svými bratry na Peníku. Jeho majetek měl být rozdělen mezi jeho tři děti²⁹ a jedním z dědiců měl být také Filip Hasištejnský z Lobkovic. Nepomyšl zdědila dcera Amabilie. Brigita obdržela Doupov a přilehlé vesnice, Filip z Lobkovic získal Valeč. Téměř

²⁵podle zmiňovaných konfirmačních knih

²⁶28. dubna 1414

²⁷Údrčtí z Údrče měli ve znaku vodorovně dělený, modrý a červený štít. V klenotu byl vyobrazen černě oděný horník. Takto erb popisuje Soukupová. Halada zmiňuje barvu modrou a stříbrnou s tím, že barvy jsou sporné. Postava vyobrazená na erbu v Haladově Lexikonu české šlechty také nepřipomíná horníka, ale spíše rytíře, který v rukách zdvižených nad hlavu drží kulatý předmět.

²⁸Hugo byl také vrchním hejtmanem stavovského vojska, jehož cílem bylo pomoci českému králi Ludvíkovi.

²⁹syn Jiří, dcery Amabilie (provdaná z Mansfeldu) a Brigita (provdaná Šlíková)

bezprostředně poté prodala Amabilie z Leisneka³⁰ předmětné panství manželovi své sestry Brigity, jímž byl Albín Šlik z Holíče.³¹

3.5. Šlikové

3.5.1. Albín Šlik

Je všeobecně známo, že od počátku 16. století se Šlikové těšili významnému postavení i vlivu v severních Čechách.³² Není tedy žádným překvapením, že se s nimi setkáváme i na Nepomyšli. Prvním Šlikem na Nepomyšli byl tedy Albín Šlik. Je o něm známo, že v období perzekuce jednoty bratrské během Šmalkaldské války v Německu byl účastníkem odboje. Za vzpouru proti císaři Ferdinandu I. Habsburskému byl odsouzen k hrdelnímu trestu a konfiskaci majetku. Podařilo se mu uprchnout do Německa, kde roku 1550 zemřel. Jeho žena Brigita z Leisneka jménem dětí tvrz, dvůr a ves Nepomyšl v téže roce prodala Elišce Šlikové (rozená Berkovna či Berčinka z Dubé). Nepomyšlská tvrz tak zůstala v držbě rodu Šliků.³³

3.5.2. Eliška Šliková (Berkovna z Dubé)

V následujícím roce (1551) si Eliška Šliková u císaře Ferdinanda ve Vídni vymohla tzv. mocný list, díky němuž byla oprávněna k volnému nakládání se svým majetkem. Ze záznamu je zřejmé, že měla obavy o svou budoucnost s ohledem na své zdraví, a tak veškerý svůj movitý i nemovitý majetek odkázala svým dětem. Eliška měla z prvního manželství syna Jindřicha, hraběte z Gutštejna, z druhého manželství s Lorencem Šlikem dceru Lukrécii Šlikovnu. O majetek se měli dělit rovným dílem. Soupis majetku zněl následovně: „*v Nepomyšli tvrz, dvůr poplužní s poplužím, s dědinami, lukami, vsí, porostlinami, s potoky, rybníky, s ovčínem, s mlejnem, Nepomyšl ves s lidmi, s platy, s dvory kmetskými, robotami, s krčmou vejsadní, s podacím kostelním, což tu mám, nic z toho nevyměňujíc, se všemi svršky a nábytky, tak jak jsem to koupila od urozené paní Brigity, hraběnky z Leisneka a na Doupově, a ona mě to v desky zemské vložila.*“³⁴ Oba potomci pak ještě měli obdržet majetek uvedený na zvláštních zapečetěných rejstřících. To vše s podmínkou, že až do Lukrécieiny svatby měl statek využívat její otec (Eliščin druhý manžel) Lorenc Šlik. V případě, že by jeden z dědiců zemřel bez potomků, měl by statek připadnout přeživšímu sourozenci s tím, že by ho až do své smrti využíval Lorenc Šlik.

³⁰jímž chotěm byl hrabě Filip z Mansfeldu

³¹nejstarší syn Mikuláše Šlika z falknovské větve

³²především v souvislosti s těžbou stříbrných rud a těžbou stříbrných mincí

³³Původně ve znaku měli červený štít se stříbrným klínem, v každém tak vzniklém poli byl kroužek. Později navíc v modrém poli je znak hrabství Holíče, na něm zlatý lev drží kostel a červení lvi na štítu uprostřed podpírají sloup.

³⁴SOUKUPOVÁ, Helena. Stavebně historický průzkum zámku Nepomyšle, 1981, s. 9.

Eliška ve své závěti pamatovala i na možnost, že by obě její děti zemřely. V takovém případě by majetek získali manžel Lorenc Šlik, bratr Zikmund Berka z Dubé a potomci pana Bořity z Martinic.³⁵ Eliška Berkovna z Dubé zemřela 1566 (nebo 1567) a závěť tak vešla v platnost. Z této poslední vůle je zřejmé, že panské sídlo v Nepomyšli bylo v pramenech poprvé pojmenováno jako tvrz až v roce 1550, kdy Brigita prodávala majetek po svém zesnulém manželovi Albínu Šlikovi.

3.5.3. Jindřich z Gutštejna a Lukrécie Šlikovna

Novými majiteli se tak v souladu se závětí stali Jindřich z Gutštejna³⁶ a Lukrécie Šlikovna. Roku 1571 prodala Lukrécie svou polovinu bratru Jindřichovi za 1 600 kop grošů českých. Je tedy možné usuzovat, že hodnota panství činila odhadem 3 200 kop grošů českých. Dvě stě padesát kop grošů českých již Jindřich Lukrécii daroval. Zbytek měl doplatit ve dvou splátkách. Pokud by Jindřich svůj závazek nesplnil, měla Lukrécie podle smlouvy právo znovu se uvázat na své panství. Smlouva byla zpečetěna za přítomnosti svědků, jimiž byli Jiří z Gutštejna na Riesenberce a Záhořanech a Jiří Kokořovec z Kokořova a na Šťáhlavech.

Od roku 1571 tedy Jindřich hospodařil v Nepomyšli samostatně. Jindřich, mimo jiné, disponoval také panstvím v Příbrami, jež bylo dědictvím po otci³⁷, které však v roce 1564 prodal, zřejmě za účelem investice do tvrze na Nepomyšli. Jindřich byl ženatý s Anežkou Hasištejnskou z Lobkovic, s níž měl dvě dcery³⁸ a čtyři syny³⁹. Jindřich před rokem 1589 zemřel a poručníkem jeho nezletilých dětí se stal jeho příbuzný Jiří z Gutštejna a na Riesenberce. Nepomyšlské panství však bylo natolik zadlužené, že nebylo možné statek pro potomky (sirotky) udržet. Nepomyšl tak byla prodána pánům ze Štampachu, jeho hlavním věřitelům.

Kupní smlouva shrnuje majetek následovně: „*tvrz Nepomyšl, dvůr poplužní s poplužím tudíž při té tvrzi, s dědinami, lukami, ovčínem, pivovarem, mlejnem, potoky, rybníky, jezerem, lesy a háji, porostlinami, štěpnicemi, chmelnicemi, vápenicí, i s jiným vším a všelijakým k jiné té tvrzi a dvoru poplužnímu s poplužím příslušenstvím, i ten ves Nepomyšl s podacím kostelním a s krčmou svobodnou, s dvory kmetčími, s mlatem, s lidmi, to vše za cenu půl osma tisíc kop grošů českých.*“⁴⁰ V porovnání se smlouvou z roku 1550

³⁵Které měl se sestrou Elišky Šlikové

³⁶Gutštejnský erb měl ve znaku zlatý štít, na něm troje jelení parohy, v klenotu jedny parohy.

³⁷Ludvík z Gutštejna byl zabit v Praze 1542, Jindřich byl jeho jediným synem a dědil i po větvi všerubské

³⁸Anežka, Kunhuta

³⁹Jindřich Burian, Jindřich Lorenc, Jindřich Ludvík, Jindřich Albert

⁴⁰SOUKUPOVÁ, Helena. Stavebně historický průzkum zámku Nepomyšle, 1981, s. 12.

je evidentní, že majetek byl v mezidobí rozšířen o pivovar, zřejmě i další mlýn, jezero, štěpnice, chmelnice a vápenice⁴¹. Cena panství během osmnácti let očividně vzrostla o více než polovinu původního odhadu, tedy o 4 300 kop českých grošů. Na tvrzi v Nepomyšli mělo zájem několik věřitelů. Za prvé již zmínění bratři ze Štampachu pohledávkou ve výši 5 200 kop míšeňských grošů⁴², dále pan Brixl Šmoharz z Rochova nárokoval 550 míšeňských kop, Jindřich Doupovec z Doupova evidoval pohledávku ve výši 200 kop, Lorenc Belf z Kadaně měl obdržet 50 kop, paní z Petrohradu 140 kop a paní Anýžka 150 míšeňských kop a obnos za berně. Zbytek byl zajištěn listinou ve prospěch Jiřího z Gutštejna a po dobu tří let a osmnácti týdnů zůstal ve správě pánů ze Štampachu.

3.6. Páni ze Štampachu

3.6.1. Jindřich ze Štampachu

Nepomyšl roku 1589 přešla do vlastnictví bratrů s přídomkem ze Štampachu⁴³ a Valče. Byli jimi Jindřich a Václav a nezletilí Jan, Asman a Adam. Po rozdělení majetku mezi bratry v roce 1597 zůstala Nepomyšl Jindřichovi, který z nich byl nejstarší. Jeho ženou byla mladá a zámožná Sabina ze Salhausenu⁴⁴. Jindřich a Sabina měli 4 děti⁴⁵. Podle dochovaného zápisu Jindřich Sabině daroval věno v hodnotě 4 500 kop míšeňských grošů a zaručil jí věnem podmíněnou možnost uvázat se na statek po jeho smrti.

3.6.2. Kryštof Abrahám ze Štampachu

Jindřich roku 1613 zemřel a Nepomyšl získal⁴⁶ nejstarší nezletilý syn Kryštof Abrahám. Spolu s matkou a bratrem udrželi Nepomyšl až do bitvy na Bílé hoře. Porážka českých stavů a následná protireformace se však stala osudnou i pro pány ze Štampachu sídlící na Nepomyšli. Kryštof Abrahám Štampach ze Štampachu byl za účast ve vzpouře odsouzen ke konfiskaci poloviny rodového majetku⁴⁷. Druhá polovina náležela bratru Wolfgangovi. Kromě Nepomyšle s veškerým příslušenstvím přišel Kryštof Abrahám také o statky Zlovědice a Holetice s tvrzemi, vesnicemi a dvory. To vše bylo prodáno Heřmanovi, svobodnému pánu z Questenberka. Heřman za nemovitosti zaplatil odhadní sumu 44 845 kop míšeňských. Kryštof Abrahám Štampach se pokusil o vlastní obhajobu

⁴¹Iom na pálení vápna

⁴²Hodnota míšeňského groše byla oproti českému groši poloviční.

⁴³Rod pánů ze Štampachu pocházel původně ze Steinbachu na Loketku; původně německý, poté český. Od předků rodu, Jiljího a Voršily, vzešlo sedm rodových linií. Nejmladším z dětí byl Asman, jeho třetím synem byl Kryštof, otec držitelů Nepomyšle. Erb byl červený, se stříbrnou krokví, posázený třemi růžemi.

⁴⁴Tento rod pocházel ze známého zajištěného saského míšeňského rodu, který v Benešově nad Ploučnicí vybudoval rozsáhlý komplex zámeckých budov v jednotném stylu.

⁴⁵Abraham, Wolfgang, Marie, Magdaléna

⁴⁶spolu se Zlovědicemi a Holeticemi

⁴⁷Konfiskační komise tak rozhodla 13.6.1623.

s tím, že v době stavovského povstání byl nezletilý a studoval v Altdorfu. Ovšem nepochodil a pohledávky zainteresovaných stran⁴⁸ zůstaly nevyřešeny ještě mnoho let poté.

3.7. Páni z Questenberka

3.7.1. Heřman z Questenberka

Nový nabyvatel nepomyšlského panství Heřman z Questenberka byl dvorským císařským radou a patřil k nejvýznamnějším osobnostem pobělohorského doby. Heřman měl dva bratry, Gerarda⁴⁹ a Kašpara⁵⁰. Korespondence⁵¹ mezi Heřmanem a Kašparem poskytuje cenné svědectví o poměrech v Čechách po Bílé hoře. Heřman se narodil roku 1580, pocházel z patricijského rodu z Kolína nad Rýnem a v devadesátých letech přešel spolu se svými bratry ke dvoru Rudolfa II. do Prahy. Byl velmi vzdělaný, měl nadání pro diplomacii a cizí jazyky, byl velmi pracovitý. Už v roce 1613 se tak stal sekretářem dvorské císařské rady a jako takový byl účastníkem říšských sněmů i jednání o míru. Právě za jednání na sněmu v Šoproni získal od císaře darem 12 000 zlatých rýnských. Tato částka měla být zajištěna na konfiskovaných statcích. Heřman sám se rozhodl levně zakoupit nemovitost v Čechách, dokonce právě v žateckém kraji. V roce 1623 získal statky⁵² konfiskované panu Libštejnskému z Kolovrat. Zároveň mu byla nabídnuta Nepomyšl spolu se Zlovědicemi a Holeticemi.⁵³ Za statky Heřman zaplatil 20 000 kop v Praze a 56 000 zlatých rýnských ve Vídni, kde mu bylo odečteno výše zmíněných 12 000 zlatých císařského daru.

Heřman z Questenberka⁵⁴ se poprvé oženil pravděpodobně v roce 1615. Jeho první žena⁵⁵ zemřela v září 1623. V následujícím roce se Heřman znovu oženil s Isabelou Konstancií, dcerou urozeného pána z Liskirchenu. Spolu měli čtyři děti⁵⁶, nejstaršímu Konstantinu Ferdinandovi byl kmotrem sám císař. Státní zájmy Heřmanovi neumožňovaly hospodařit na nepomyšlském panství osobně, nikdy tu nebydlel, ani neuměl česky. Správcem panství byl Jan Karel. Z jejich vzájemné korespondence je zřejmé, že Heřman byl spravedlivý a mírný k poddaným, měl pro ně soucit, i přestože byl oddaný svému katolickému císaři. Z dalších dopisů vyplývá, že zároveň kritizoval rozmařilost císařského

⁴⁸mezi nimi i Kryštofovy matky Sabiny a bratra Wolfganga

⁴⁹člen dvorské válečné rady

⁵⁰Strahovský opat, učenec a horlivý katolík; prosadil, aby ostatky svatého Norberta, zakladatele premonstrátského řádu, byly převezeny roku 1626 z Magdeburgu do Doksan a rok nato na Strahov do Prahy.

⁵¹Byla vydána v knize C. A. Straky Albrecht z Valdštejna a jeho doba v Praze, 1911. Autor s pomocí dopisů zrekonstruoval i životopisy bratrů z Questenberka.

⁵²Velký Kolečov, Kryry, Běsno a část Soběchleb na Podbořansku

⁵³Vše konfiskované Kryštofovi ze Štampachu; Roku 1625 Heřman z Questenberka obdržel ještě císařský dekret na statek ve Strojeticích, konfiskovaný Wolfgangu ze Štampachu.

⁵⁴Questenberští měli v modrozlatém čtvrceném štítu erbu černého lva.

⁵⁵s níž neměl žádné potomky

⁵⁶Konstantin Ferdinand, Norbert, Heřman Václav, Isabela Konstancie

dvora, Čechům pak vyčítal nespolehlivost, nevděk, faleš a hrubé chování. Heřman zemřel roku 1651.

3.7.2. Isabela Konstancie z Liskirchenu (starší a mladší)

Po Heřmanově smrti se univerzálními dědičkami jeho majetku staly jeho žena a dcera, jež obě nesly jméno Isabela⁵⁷ Konstancie z Liskirchenu. Isabela Konstancie starší držela Nepomyšl až do své smrti roku 1661, poté Nepomyšl přešla pod správu Isabely Konstancie mladší, která Nepomyšl přinesla věnem⁵⁸ do manželství s Gundakarem z Dietrichštejna. Isabela Konstancie mladší zemřela pravděpodobně roku 1685. Testamentem, jež byl vložen do zemských desek 31. ledna 1686, byl ustanoven jediným dědicem jejího movitého i nemovitého majetku její manžel Gundakar z Dietrichštejna, svobodný pán na Hollenburce a Finkensteinu.

3.8. Páni z Dietrichštejna

Sňatkem tak přešlo nepomyšlské dědictví z rukou katolického rodu Questenberků do rukou dalšího významného ortodoxního katolického rodu pánu z Dietrichštejna⁵⁹ na dalších téměř 200 let. Jednalo se o významný korutanský rod s nepřetržitou posloupností.

3.8.1. Gundakar z Dietrichštejna

Gundakar byl horlivý katolík a v Čechách se usadil už roku 1676, kde postupně nakoupil několik panství⁶⁰. Roku 1686 tedy po své choti Isabele Konstancii z Liskirchenu získal Nepomyšl. Všechny své statky roku 1690 odkázal knížeti Ferdinandovi z Dietrichštejna z českomoravské větve⁶¹ rodu Dietrichštejnů. Nepomyšl se tak na téměř dvě století stala nedílnou součástí nedělitelného majetku dietrichštejnského rodu. Toto vlastnictví přecházelo vždy na nejstaršího syna předchozího majitele.

3.8.2. Další Dietrichštejnové

Dalšími držiteli Nepomyšle po Ferdinandovi byli:

- Leopold (1698–1708, syn Ferdinandův, záhy zemřel)
- Valtr František⁶² (1708–1738, bratr Leopoldův)

⁵⁷případně také Alžběta Konstancie z Liskirchenu

⁵⁸společně s Velkým Kolečovem a polovinou Strojetic

⁵⁹Původní erb byl šikmo dělený, vpravo dole červený, vlevo nahoře zlatý, v něm dva vinařské nože se zlatými rukojetmi. Po získání knížecího titulu a spojení s dalšími rody měl erb dokonce 11 polí.

⁶⁰Budyně, Libochovice, Pátek, Vlachovo Březí

⁶¹Nejznámějším představitelem této větve byl František, syn Adama, člen jezuitského řádu, biskup olomoucký, rádce papeže i císaře, významný politik své doby. Na konci své kariéry odkázal František veškerý svůj majetek synovci Maxmiliánovi. Ten měl syna Ferdinanda, který po svém otci obdržel i svěcenství po knížeti Gundakarovi.

- Karel Maxmilián⁶³ (1738–1784, narozen 1702, syn Valtrův)
- Jan Karel (1781⁶⁴ -1808, narozen 1728)
- František Josef (1808–1854, narozen 1767, syn Janův)
- Josef František (1854–1858, narozen 1798)
- Mořic Jan (bratr Františka Josefa)

Mořic Jan sice převzal knížecí titul, ale na dědictví rezignoval. Zároveň přežil všechny mužské členy rodu Dietrichštejnů a rod vymřel po meči (1864).

3.9. Páni z Herberštejna

3.9.1. Terezie z Herberštejna

Další držba Nepomyšle se odvíjí od dcery Josefa Františka z Dietrichštejna⁶⁵, Terezie (narozené 1822). Terezie se vdala za Jana Bedřicha z Herberštejna⁶⁶ a fideikomis po Gundakarovi z Dietrichštejna přinesla do manželství věnem. Terezie a Jan Bedřich spolu měli pět dětí. Jan Bedřich zemřel již v roce 1861 a Terezie spravovala rodové statky, rozšířené o další panství, až do své smrti (1895).

3.9.2. Jan Josef Herberštejn

Jan Josef, jediný syn Terezie a Jana Bedřicha, byl prvním rozeným Herberštejnem, který svěřenstvím disponoval. Nepomyšl tedy zůstala v letech 1858 až 1945 v držbě rodu Herberštejnů⁶⁷. Posledním majitelem byl Josef Herberštejn, přičemž za druhé světové války byla na panství v Čechách uvalena nucená správa. Josef nemovitostí disponoval technicky až do roku 1949, kdy byl zákonem podle dekretu z roku 1945 znárodněn a předán pod správu Československých státních statků.

3.10. Vlastnictví zámku po roce 1945

3.10.1. ČSSS

V roce 1945 byl majetek Herberštejnů v Československu znárodněn. Roku 1949 byl zámek přidělen Československým státním statkům (ČSSS) a byl využíván pro byty, dílny

⁶²Karel VI. na Valtrovu přímluvu znovu povýšil Nepomyšl na městečko roku 1718. Informace o tom, kdy tomu tak bylo v předchozím případě, nejsou známy. Městečko získalo svobody a možnost výročních trhů.

⁶³Roku 1769 zdědil Pruskov a ke znaku Dietrichštejnů připojil znak Pruskovských.

⁶⁴Převzal svěřenecké statky; roku 1802 se stal dědicem po hrabatech z Leslie a k rodovému erbů tak připojil ještě erb Leslieů.

⁶⁵Josef byl ženatý s Gabrielou Vratislavovnou z Mitrovic. Měli spolu 4 dcery.

⁶⁶ze starého štyrského rodu

⁶⁷V červeném erbů byla stříbrná krokev, později byl rozdělen a obohacen o věž.

a závodní kuchyni s jídelnou, které sloužily místnímu státnímu statku až do revoluce a následného zrušení ČSSS v roce 1990.

3.10.2. Obec Nepomyšl

V roce 1990 přešel objekt pod pozemkový fond a následovala jednání⁶⁸ o převodu zámku do majetku obce. Nakonec, po udělení výjimky ze strany Ministerstva zemědělství, bylo rozhodnuto, že zámek bude bezúplatně převeden do majetku obce i s příslušejícími nemovitostmi a pozemky.

O možném prodeji zámku do soukromého vlastnictví bylo rozhodnuto v roce 1996. V průběhu let jednala Nepomyšl s řadou potenciálních kupců. K prodeji však došlo až v roce 2005, kdy zastupitelstvo obce schválilo prodej objektu za 750 000 Kč paní Haně Archmanové s tím, že zámek bude nadále využíván k bydlení. Paní Archmanová je dosavadní majitelkou.

---

⁶⁸ v kompetenci referátu Katastrálního úřadu v Lounech

4. STAVEBNÍ VÝVOJ ZÁMKU

4.1. Dnešní podoba zámku

Někdejší sídelní jednotka byla vzácně zachována, i když, vzhledem k charakteru využití v období socialismu, v dezolátním stavu. Zámek v dnešní podobě tvoří zevně uzavřený nepravidelný kruhový šestnáctiúhelník s vnějším průměrem 38–40 metrů a s vnitřním nádvořím ve tvaru nepravidelného devítiúhelníku. „*Zvenku má polygonální, téměř kruhový obrys, z něhož vystupuje pouze mělký rizalit se vstupní branou, kterou se prochází do průjezdu na nádvoří.*“⁶⁹ Budovu obklopuje zahrada ohraničená kovaným plotem⁷⁰ se zděnými pilíři na původní podezdívce. Vnější kruhový plášť má po celém obvodu původní jednotnou šířku, v úrovni přízemí 150–160 cm, ve sklepních prostorách dokonce o 30 cm více. Architektonický vývoj stavby je pochopitelně úzce spjat s osobnostmi jejích majitelů. Na stavu z osmdesátých let 20. století bylo evidentní, že soudobá podoba zámku byla výsledkem několika stavebních etap, které však zachovaly původní obvodovou hradbu. Velmi zvláštní jsou rozdílné délky a úhly jednotlivých ramen vnitřního obvodu zámku. „*Nepravidelně polygonální obrys byl tvří určen již v nejstarší etapě jejího vývoje. Všechny následující přestavby a stavební úpravy až do období baroka se odehrávaly v prostoru vymezeném mohutnou obvodovou hradbou, jejíž vnější obrys respektovaly.*“⁷¹

Příjezdová cesta vede za kostelem, přímo do jižní vjezdové brány. Nádvoří⁷² je zatravněné, k zámku vede dlážděná cesta. Na vnějším vzhledu zámku je zřejmá snaha o rekonstrukci známých historických prvků. Vstupní kruhovou dřevěnou bránu obklopuje ostění z červeného pískovce. Na vrcholu je znak Albína Šlika z Holíče ze stejného materiálu. Přímo nad ním visí větší litinový erb rodu Dietrichštejnů. Ten byl před osmi lety restaurován v dílně pana Bartoloměje Štěrbý z Kozojed a opatřen odpovídajícími barvami.

Fasáda je šedá, na úrovni přízemí se nachází iluzorní kvádrování, které je v patřičných místech odděleno pilastry. Kvádrování je na úrovni patra odděleno plochou římsou, pilastry dosahují až po krov. Okna na vnějším i vnitřním obvodu mají jednotný styl. Jsou dvojí, obdélná, bílé rámy rozdělují okno do osmi menších čtverců. Okna jsou 1265 mm široká, 1975 mm vysoká. Ostění oken na vnější straně na úrovni přízemí tvoří nevýrazný rám v souladu s kvádromanou fasádou, v přízemí rám mírně vystupuje a spodní

⁶⁹CHOTĚBOR, Petr. Stavební vývoj zámku v Nepomyšli.

⁷⁰Uprostřed každého pole plotu je zakomponováno písmeno A.

⁷¹CHOTĚBOR, Petr. Stavební vývoj zámku v Nepomyšli.

⁷²Bývala zde kašna, která byla ovšem zalita betonem a musela být zlikvidována. Nádvoří bylo třeba revitalizovat a navězt novou zeminu, neboť půda byla nasáklá oleji z motorových vozidel, která se zde dříve opravovala.

část okna zdobí drobná římsa. Na vnitřní straně není fasáda z finančních důvodů hotová. Ostění oken v kratším západním křídle a všech vchodů jsou vyvedena z hrubého pískovce a mají načervenalou barvu, jak bude blíže specifikováno níže, v kapitolách o historických stavebních etapách. U ostatních oken se jedná o šedé rámy s pravidelnou, drobnou římsou, pravděpodobně ze štuku.

V přízemí jihovýchodního křídla je nápadná arkáda, která byla ve 20. století zazděna a při poslední rekonstrukci obnovena. Mezi severním a východním křídlem stojí dřevěné venkovní schodiště do 1. patra východního křídla.

Nepravidelný tvar stavby působí obzvlášť velké potíže pokrývačům. Střechu je třeba opravovat průběžně, při silnějším větru tašky opadávají.⁷³

Pokud jde o vnitřní dispozice, existuje podle slov paní majitelky pod nám známým sklepním patrem ještě jedno podzemní patro, které je však z bezpečnostních důvodů nepřístupné. Rekonstruovány musely být i vstupy do sklepů na první úrovni. Například u vchodu do sklepa, který se nachází po pravé straně hned za hlavní vstupní branou, bylo nutné schodiště vybudovat úplně celé nové.⁷⁴ Sklepní prostory se nevyužívají, zůstaly tam zachovány portály z posledních stavebních etap. Paní majitelka říká, že sklepy z druhé strany byly dokonce přístupné koňmo ze směru od původního hospodářského dvora (dnešním majitelem jen pan Pratorius), tento vchod však bylo nutné zazdít. Z jednoho ze sklepů prý stále vede průchozí podzemní chodba až k drobné sakrální památce zasvěcené panně Marii u obce Brody.

V zámku, který v současné době slouží převážně pro soukromé rekreační účely, je nyní 19 místností.⁷⁵ V přízemí jižního křídla byla vybudována společenská místnost, která slouží pro setkávání Zámeckého spolku Nepomyšl.⁷⁶ Spolek se věnuje myslivosti a v tomto duchu je také sladěn interiér celého loveckého zámku. Společenský prostor⁷⁷ je vytápěn novodobým krbem z dílny sochaře Bartoloměje Štěrby, již zmiňovaného v souvislosti s restaurováním dietrichštejnského erbu. Stejná krbová kamna rozvádějí teplo podlahou

⁷³Zámecká střecha, ale i střechy příslušejících budov, nezdíka vyžadovala pozornost pokrývačů a byla tak i častým tématem archivní korespondence, jak dokládá např. poptávka pokrývači, panu Alfredu Holzingerovi, z 5.6.1534 nebo objednávka na 1 500 kusů bobrovek (Biberschwänze) z 20.9.1944.

⁷⁴Tento sklep sloužil jako sklad pro kuchyni, skladovaly se zde především brambory atp.

⁷⁵Rekonstrukce vyšla na příznačných 19 mil. Kč.

⁷⁶Vejdeme-li vchodem v jižním křídle, máme po levé ruce vchod do společenské místnosti, po pravé ruce schodiště do patra a za ním vstup do přízemních místností západního křídla.

⁷⁷Před rekonstrukcí byla místnost sousedící s prostorem za hlavní branou přepažena příčkou, která byla z jedné strany natřená asfaltem. Ve vnější zdi jednoduchý vývod pro moč. V době státní správy si místo septiků vystačili se sklepy.

také do tří průchozích místností v přízemí západního křídla.⁷⁸ Stropy jsou zaklenuty křížovou klenbou.

Dřevěné venkovní schodiště vede do prvního patra, kde jsou po levé straně vytvořeny průchozí obývací místnosti s kuchyní. Vpravo vede chodba, z níž se vchází do hostinských pokojů. Všechny pokoje jsou zařízeny nábytkem v odpovídajícím zámeckém loveckém stylu. Vedle dveří jsou viditelné záklenky původních topných otvorů s ostěním z hrubého načervenalého pískovce.⁷⁹ Z chodby se pak přes menší průchozí místnost vchází do hlavního obývacího pokoje a na jeho konci až do původní černé kuchyně na samém konci jihovýchodního křídla. Zde se nacházejí jediné původní dřevěné trámy a typické pískovcové ostění vchodových dveří s ušima a kapkou.

4.2. Počáteční dispozice gotické tvrze

V nejstarší stavební fázi⁸⁰ vznikla hlavní obytná budova, dalo by se říci první z pěti, v rozsahu současného severního křídla paláce. Toto nevelké stavení bylo podsklepené a mělo dvě nadzemní podlaží⁸¹. Několikrát zalomená vnější stěna a půdorys stavby ukazují na to, že stavba byla do polygonálního ohrazení zapojena již od počátku. Plocha tvrze zůstala do dnešní doby zachována.

4.2.1. Vzhled a rozvrh tvrze

Původní tvrz byla tvořena opevněnou kruhovou kamennou hradbou. Její vnější průměr měl 38–40 metrů. Pro zvýšenou ochranu sídla byl vyhlouben obvodový příkop⁸², který byl zřejmě na vnější straně navíc lemován valem. Po valu se sice nedochovaly jasné stopy, ale obvykle se k jeho vytvoření příhodně využívaly vyhloubené materiály. Originální ohrazení zřejmě tvořila plná kamenná zeď. Na počátku tedy byla vybudována opevněná kruhová kamenná hradba, jejíž obytná plocha čítala 9 x 16 m. Tato samostatná dispoziční jednotka tvořila severní část pozdějšího zámku. V obvodovém zdivu kruhové hradby ji vymezovaly dvě zřetelné spáry probíhající až k podstřešní římsě. Do obytných prostor se vstupovalo z nádvoří. Obytná jednotka byla přímo napojena do obvodu hradby, její vnější stěna tedy byla zaoblená, stejně jako vnější kruhové opevnění tvrze. Hlavní obytná část byla dále tvořena dvěma místnostmi ve spodní části tvrze. Uprostřed bývala úzká chodba

⁷⁸Zde se naposledy nacházela závodní kuchyně s jídelnou. Prostory oddělovala příčka s výdejním okénkem z extrémně trvanlivého betonu, který bylo velmi obtížné zbourat. Splašky a odpad z kuchyně se jednoduše vhazoval do sklepa dírou v podlaze. V zimě pak vše zmrzlo a narušilo zdivo. Uvedení sklepních prostor do původního stavu trvalo dvě zimy.

⁷⁹V současnosti je vršek vytápěn tepelným čerpadlem. V těchto místech se ve 20. století nacházely byty. Při dokončování rekonstrukce byla na stropěch nalezena ohořelá prkna a na nich z druhé strany původní malby.

⁸⁰ve 14. století

⁸¹nelze vyloučit i více

⁸²Do příkopu pravděpodobně bylo možné napouštět vodu.

se schodištěm, které propojovalo sklepní prostory a přízemí. V hlavním sklepním prostoru byla vytvořena nepravidelná místnost⁸³, jejíž vnitřní zdi byly vybudovány za pomoci nepravidelného lomového kamene. Rozměry této sklepní místnosti byly přibližně 4,5 x 6 m. V jižní části západní stěny byl v obvodovém zdivu navíc vyzděný segmentový výklenek, přibližně 1 m široký a 80 cm vysoký. V protější části zdi býval otvor široký 80 cm, který spojoval danou místnost s úzkou schodišťovou chodbou. Také tento výklenek byl svázán s obvodovým zdivem. Schodišťová chodba byla v původním schématu metr široká a zpřístupňovala komoru⁸⁴, nacházející se na její opačné straně. V každé místnosti bylo jedno pravoúhlé okno⁸⁵ tvořené velkými kamennými kvádry s okosenou hranou, která byla na bocích ukončena šikmou ploškou. Prostory byly osvětleny od severu. Ve směru od nádvoří vedlo do místnosti ještě jedno okno při jihovýchodním nádvoří. Toto okno bylo později nahrazeno renesanční lunetovou klenbou. Není vyloučeno, že schodiště spojující sklepní část s přízemím mohlo vést také z přízemí do prvního patra. Propojení prvního patra s přízemím však místo schodiště mohla zajišťovat venkovní dřevěná pavlač.

Dispozice přízemních prostor kopírovala rozmístění ploch ve sklepní úrovni. Rozvržení obytných místností v prvním patře bylo rovněž identické se schématem přízemního a sklepního patra. Nepocházelo však z raného období tvrže.

Ve východní obvodové zdi bylo zjištěno komínové těleso. Komín pravděpodobně podpíralo segmentové podezdění mělkého arkýře na krakorcích⁸⁶. Každopádně byl však tento arkýř na krakorcích potvrzením venkovního bočního líce samostatné budovy, jak se předpokládalo ze spár v zadním obvodovém zdivu i z celkové dispozice.

4.2.2. Použitý materiál

V podstatě celý palác byl postaven z lomového zdiva⁸⁷, jímž byl čedič. Do spár mezi většími kameny byly vkládány tzv. šíbry, drobné úlomky, které prostor vyplňovaly. Zdivo obvodového pláště bylo pravděpodobně opatřené omítkou. Architektonické prvky (např. ostění vchodů) byly tesány z hrubšího pískovce načervenalé barvy.⁸⁸ Odlehčovací pasy nad nadpražími a záklenky otvorů bývaly klenuty z plochých čedičových kamenů. Otvory,

⁸³ Později byla místnost zaklenuta valenou klenbou.

⁸⁴ V moderní době byla valená klenba v této komoře na jejím vrcholu podepřena příčkou z cihel, která tvořila dva půlkruhové arkádové otvory.

⁸⁵ Tvar okna byl vzhledem k jeho širokému rozponu zřejmě dílem pozdně gotické úpravy. Místnost byla původně patrně osvětlována třemi okny, na východní straně byl za porušenou zazdívkou patrný zděný segmentový záklenek okna. Vzhledem ke stejné šířce ponechaného výklenku je možné usuzovat, že i na opačné straně bylo původně okno.

⁸⁶ Jak bylo zjištěno sondou z opačné strany.

⁸⁷ Lomový kámen byl ve středověku relativně dostupný. Nejnákladnější (ale také nejtrvanlivější) byly konstrukce z ručně opracovaného kamene. S přesně lícovaného kvádřového zdiva se vyzdívaly pouze nejvýznamnější stavby nebo jejich části. Lomové zdivo byla směs malty a úlomků kamene nebo cihel.

⁸⁸ Stejný postup volili i pozdější stavitelé ještě v období baroka.

keré byly vytvořené nebo upravené v mladších stavebních etapách, mívaly záklenky cihlové, případně mohla být cihlami vyzděná celá ostění. Ze způsobu kladení zdiva, kde je zřejmé pravidelné řádkování, i z úpravy pískovcového ostění jednoho z oken vyzařuje pečlivost, s jakou byla stavba prováděna. Velkou pozornost věnovanou detailům prozrazuje i postup napojení omítky na kamenná ostění oken. Na straně, která byla určena k zavázání do zdiva, jsou části ostění opracovány nepravidelně, což bylo obvyklé. „Na lícové straně je ale vyznačena přesně ohraničená, mírně vystouplá plocha pravoúhlého orámování okna, zbytek povrchu je odtesán a určen k tomu, aby byl překryt omítkou.“⁸⁹

4.2.3. Způsob opevnění

Pokud jde o charakter opevnění, je možné připustit několik variant. Za prvé, spolu s palácem mohla být postavena zděná hradba, která byla v další stavební fázi stržena a znovu postavena⁹⁰. Tato verze by vysvětlovala spáry oddělující tvrz od nároží. Za druhé, nejstarší opevnění mohlo být valové nebo dřevěné. Zděná hradba na jeho místě mohla vzniknout a nahradit jej až v pozdní gotice. Pravděpodobná je i třetí možnost, založená na skutečnosti, že „spáru mezi hradbou a severozápadním nárožím paláce bylo možné sledovat jen v horní partii.“⁹¹ Palác možná hradbu výrazně převyšoval a spára mezi zdívem hradby a nárožími mohla být důsledkem dodatečného zvýšení hradby. Vstupní bránu mohl tvořit pouhý portál v hradbě, mohla už ale mít i podobu věže.

Obecný stavební styl nepomyšlské tvrže naznačuje návaznost na starší typ okrouhlých hradišť. Novější typ obytných budov se střední schodišťovou chodbou se na našem území vyskytuje od počátku 14. století. Toto časové zařazení vzniku tvrže v Nepomyšli podporuje i tvar sklepních okenních ostění, tvořící pravoúhlý rám s okosenou hranou. Taková okna u nás bylo možné vidat od první poloviny 14. století. Uvedenou dataci potvrzuje i průzkum přilehlého kostela a zároveň první historický záznam o něm, který pochází z roku 1361.

Předpokládá se tedy, že v první polovině 14. století vznikla v Nepomyšli tvrz, jež byla chráněna kruhovou hradbou. S tvrzí souvisel hospodářský dvůr, který umožnil vznik obce. Součástí byl i kostel vybudovaný někdy před polovinou 14. století.

⁸⁹CHOTĚBOR, Petr. Stavební vývoj zámku v Nepomyšli.

⁹⁰spolu se vstupním jižním křídlem

⁹¹CHOTĚBOR, Petr. Stavební vývoj zámku v Nepomyšli.

4.3. Pozdně gotická tvrz

K první přestavbě tvrze, respektive k dostavbě další části, došlo již koncem 14. století, neboť u nižší šlechty se zvyšovaly nároky na bydlení a původní gotická tvrz již neposkytovala dostatek prostoru. Na opačném konci tvrzíště vznikla další podobná tvrz, tj. druhá – jižní budova.

Ve sklepní části vznikla samostatná ucelená obytná jednotka, která později tvořila celé jižní křídlo budoucího zámku. Tento prostor určený k bydlení měl rozměry asi 30 x 10 m a skládala se ze tří částí, přičemž střední část tvořila monumentální síň. Ve východní části vznikla průjezdní věžová brána. Příčky byly vybudovány tak, aby vnitřní prostory nadále respektovaly kruhovou dispozici stavby. Tyto příčky však překvapivě nebyly k obvodovému zdivu přizděny, ale byly s ním přímo propojeny. Není pravděpodobné, že by s takovou přestavbou počítal už původní systém. Zřejmě tedy byla originální obvodová zeď stržena a znovu vybudována v souladu s plánem žádoucího vnitřního členění. Původní vstup do tvrze byl zároveň nahrazen průjezdnou věžovou branou. Přesto některé souvislosti týkající se sklepních oblastí nejsou zcela patrné.

Hlavní vstup do nejspodnější části tvrze byl tvořen vjezdem 2,5 m širokým. S kolmým ostěním se v okružním obvodovém zdivu počítalo. Vstup vedl do komory u západní strany prostřední síně. Ostění bylo tvořené lomovým kamenem. Vnitřní nároží bylo zděné pomocí velkých pravidelných kamenných kvádrů, které byly použity také v monumentálních ostěních oken prostřední síně. *„Takový vstup by mohl navozovat domněnku, že dnešní úroveň sklepa tvořilo prvotně přízemí, a že se tedy jedná o původní hlavní vstupní bránu, jejíž vnější ostění mohlo být vylámáno dodatečně přizděným novodobým koridorem chodby, který z úrovně dnešního dvora klesá do úrovně sklepů. Přímo proti vstupnímu ostění však stojí v cestě kubus hmoty, se kterým počítá již dodatečně osazená lunetová renesanční klenba, který slouží jako substrukce novodobému točitému schodišti v patře. Jeho tvar však naznačuje, že od počátku plnil pravděpodobně funkci vnitřní komunikace, kterou bylo z úrovně sklepů přístupné dnešní přízemí.“*⁹² Hlavní vstupní kruhová brána vedla z komory do střední síně. Ostění portálu je 160 cm široké a 230 cm vysoké. Portál tvořily velké kamenné kvádry tesané z bílého pískovce, které jsou na vnitřní hraně jednoduše okosené.

---

⁹² SOUKUPOVÁ, Helena. Stavebně historický průzkum zámku Nepomyšle, 1981, s. 34.

Původní střední síň měla plochý strop a tvořil ji lichoběžník. Do místnosti vedla od jihu tři pravouhlá okna asi ve výšce jednoho metru nad úrovní podlaží. Kolmé, 180 cm široké ostění oken lemovaly velké, pravidelně tesané kvádry. Okna byla 60 cm široká. Na protější straně byl v obvodovém zdivu střední síně vyzděn 120 cm široký výklenek⁹³ a dva úzké průduchy až do výšky nádvoří, z čehož je patrné, že úroveň vnitřního nádvoří nebyla totožná s vnější úrovní terénu, kam tato okna ústila.

Dispozice třetí místnosti napovídá, že od samého počátku sloužila jako substrukce průjezdní věžové brány. V obvodovém zdivu na jižní straně existoval pouze úzký štěrbinový průduch. Na protilehlé straně pak byl opět vyzdřený segmentový výklenek. Ze severovýchodního rohu vedlo úzké, také 1 m široké schodiště, které stoupalo do úrovně přízemí a ústilo po pravé straně vstupní brány. Také s ukotvením schodiště se počítalo v obvodovém zdivu.

Průzkum oken střední síně na úrovni sklepních prostor naznačil, že tvrz byla zvenku opatřena hlubokým příkopem, do nějž ústil i široký vchod komory s vertikální komunikací. Tento vchod zřejmě plnil funkci provozní a vedl k hospodářskému dvoru, který byl také opevněný, a vstupovalo se do něj pravděpodobně vlastní vedlejší branou. Stejně dispoziční rozvržení sklepních prostor bylo zachováno i na úrovních přízemí a prvního patra. V přízemí tedy hlavní reprezentační střední síň přiléhala k levé straně průjezdu, přímo však nebyla z průjezdu přístupná, vstupovalo se do ní z komory na opačné straně, kterou později vyplnilo schodiště do prvního patra. Nad branou býval prostor přístupný úzkým schodištěm po jeho pravém boku. Hlavní reprezentační střední sál byl z vedlejší komory přístupný pravděpodobně šnekovým schodištěm a z opačné strany přiléhal k boku věže. Obytnou část paláce pravděpodobně převyšovala věžová průjezdní brána.

Pro chronologické zařazení a identifikaci stavitele, autora přestavby tvrze, se vychází ze znaků zjištěných ve sklepní substrukci. Půlkruhový sklepní portál se v civilní architektuře u obdobných staveb vyskytoval od konce 14. století. Do pozdně gotického období konce 14. století můžeme přestavbu zařadit i podle velkých kamenných kvádrů, které lemovaly kolmé ostění oken. Podle těchto znaků i podle skladby místností může datace odpovídat i počátku 15. století, kdy se prostorově i významově akcentovaným místem stává právě střední síň. Vzhledem k častému střídání majitelů tvrze v Nepomyšli v průběhu 15. století vyslovuje Soukupová domněnku, že stavebníkem mohl být Václav

⁹³podobný výklenku v severní části tvrze

z Koldic, zmiňovaný již roku 1393. Nový obytný palác s průjezdní věžovou bránou mohl být vybudován nejpozději koncem 15. století, tedy v době, kdy Nepomyšl patřila bratrům Jindřichovi a Janovi z Údrče a na Nepomyšli.

4.4. Raně renesanční úprava tvrze

V období následujícím bylo průčelí pozdně gotické věžové brány osazeno novým pravoúhlým rámem renesanční půlkruhové brány. Ostění tohoto rámu bylo vystavěno z narůžovělého pískovce a bylo zděné. Ve vrcholu profilované archivolty byl umístěn erbovní štít se znakem pánů Šliků z Holíče. Tím byla krokev se třemi kroužky mezi jejími rameny. Horní polovina štítu byla vyplněna třemi vodorovnými pruhy. Zároveň s rekonstrukcí vstupní brány byly sklepní substrukce nepomyšlské tvrze zaklenuty lunetovými klenbami. Tyto klenby v bočních prostorách dosedaly k obvodovému zdivu. Ve střední síni pak vyrůstaly z krátkých válcových pilířů, které byly k obvodovému zdivu přiloženy. „*Jejich klenební kápě přetínají pozdně gotická ostění oken i jejich záklenků.*“⁹⁴ K těmto úpravám došlo zřejmě v souvislosti se změnami prováděnými v přízemí a prvního patra. Na svou dobu to byly již prvky moderní, ale jednalo se pouze o drobné změny. Celkově však tvrz ještě zůstávala ve svém pozdně gotickém vzezření. Z erbovního znamení⁹⁵ nad hlavní vstupní branou se s jistotou usuzuje, že vchod nechal osadit Albin Šlik z Holíče, v jehož držbě Nepomyšl setrvala v letech 1539 až 1547. K tvrzi byly pravděpodobně připojeny budovy hospodářského dvora, jejichž fragmenty byly znatelné v obvodovém zdivu uprostřed západní zdi pozdějšího velkostatku.

4.5. Přestavba tvrze na zámek

Následovná stavební činnost na Nepomyšli směřovala vzhledem k soudobému renesančnímu trendu k doplnění zbývající nezastavěné plochy novými křídly a k vytvoření jednotného vnitřního nádvoří. Renesanční palácové tvrze s jedním palácem většinou mají půdorys pravidelný, někdy se zaobleným nárožím. V případě dostaveb si však situace vynucuje nepravidelný tvar, jak je tomu právě zde v Nepomyšli.

Hlavním úkolem tohoto nového projektu bylo především spojení dvou starších obytných budov a zároveň vyplnění mezery u západního a východního okraje kruhové hradby. Soudí se, že se stavbou se začalo na kratší straně od západu. Mezi obě existující

⁹⁴ SOUKUPOVÁ, Helena. Stavebně historický průzkum zámku Nepomyšle, 1981, s. 38.

⁹⁵ Rod Brigity z Leisneka, manželky Albína Šlika, se sídlem na Doupově měl ve znaku tři vodorovné červené pruhy. Když Brigita Nepomyšl v roce 1550 prodávala, poprvé zde byla zmíněna „tvrz Nepomisl“. Tvrz odkoupila její příbuzná Eliška Šliková rozená z Dubé. Mohla by tu hrát roli i souvislost, že ve stejné době její manžel Lorenc Šlik vlastnil již od roku 1545 podobnou tvrz v Roztokách u Prahy.

budovy bylo přistavěno nové křídlo, které přiléhalo k severní budově. Ze schématického členění sklepního prostoru tohoto křídla jasně vyplývalo, jakým způsobem měly být řešeny dispozice ve vyšších patrech. Prostor byl asymetrický a zvenku vydutý, jak je zde již typické, do nádvoří však rovně ohraničený. Na úrovni sklepa byl tento prostor rozdělen pouze dvěma valeně klenutými pasy. Tím opět vznikla střední velká síň a dvě menší po jejích stranách. Tato dispozice se pak tradičně opakovala v přízemí i v prvním patře. „Šířka i úhel starší budovy při severním okraji způsobily asymetrický, seškracený tvar severní místnosti západního křídla, jehož prostor je v úrovni sklepa zaklenutý renesanční lunetovou hřebínkovou klenbou, která počítá s okenní špaletou v obvodové západní zdi a lunetou ob roh, která je tu vyzděna kvůli drobnému, půlkruhovému portálu, vedoucímu do úrovně někdejšího příkopu kolem tvrze.“⁹⁶

Šířka středního prostoru naznačuje, že se počítalo s hlavní střední síní v patrech. Jak je typické pro soudobé přestavby, sklepní prostor byl zaklenut valenou klenbou s jednou lunetou pro okno v západní zdi a druhou lunetou pro průchod v nádvoří zdi.

Třetí místnost tvořila nepravidelný čtverec, zde byla využita renesanční křížová hřebínková klenba. Tato místnost byla osvětlována jedním oknem, vedle kterého se patrně počítalo se vchodem⁹⁷, jenž by spojoval zámek s hospodářským dvorem. V zevním obvodovém zdivu se po něm donedávna zachovala část kruhového ostění. Ostění bylo zděné, z lomového kamene. Do západní zdi bylo vsazeno jedno pravoúhlé okno se šikmou špaletou a v protější zdi průduch, který vedl do úrovně nádvoří. V postranní jižní zdi byl vybudován půlkruhový portál, který obě budovy spojoval. Tento portál tedy umožňoval vertikální komunikaci mezi pozdně gotickou částí tvrze a nově vystavěným křídlem. Z průzkumu sklepních oken provedeným v obou těchto budovách je možné vyvodit, že tvrz byla zvenku obklopena hlubokým příkopem, díky němuž se z dané strany budova⁹⁸ jevila být dvoupatrová.

Jak tomu bývalo i u původní gotické tvrze, dispoziční schéma sklepů v západním křídle bylo stejně tak aplikováno i na přízemí a první patro. Nesouměrný prostor v přízemí plnil funkci vstupní síně. Renesanční klenba této místnosti napodobovala obrazec sklepní lunetové klenby.⁹⁹ Naproti vstupní bráně z nádvoří byl v opačné venkovní zdi osazen portál spojující hospodářský dvůr s budovou zámku. Předpokládá se, že zde existoval dřevěný

⁹⁶SOUKUPOVÁ, Helena. Stavebně historický průzkum zámku Nepomyšle, 1981, s. 39.

⁹⁷Vstup na tomto místě však nakonec nebyl realizován. Místo toho byl vytvořen na opačném konci budovy.

⁹⁸Myšlena západní a jižní část tvrze, jejíž okna směřovala do oblasti hospodářského dvora.

⁹⁹Později byla přepažena novodobou příčkou.

můstek přes příkop. Hlavní prostřední síň přízemní části zámku byla opatřena plně valenou klenbou s hlubokými styčnými lunetami určenými pro okenní otvory. Dva okenní otvory byly v západní obvodové zdi, další dva ve zdi nádvoří. „*Hřebínky lunet tvoří náznak křížové klenby s plochými terčovými svorníky ze štuku.*“¹⁰⁰

Čtvercová místnost novostavby byla propojena s prostorem schodiště starší tvrze, byla do něj jaksi zaklíněna svým bokem, což bylo možné rozeznat v jejím obvodovém zdivu. Tuto skutečnost potvrzuje i nároží a nárožní fragment korunní římsy, která později probíhala dovnitř místnosti s novým schodištěm. Předpokládá se, že určitá vertikální komunikace zde musela existovat i v období renesance, přestože není znám její tvar. V opačném případě by však první patra obou nových křídel byla zcela nepřístupná, pomineme-li úzké schodiště u průjezdu věžové brány. Stejně jako u původní tvrze se i v nových částech zámku rozvrh místností v prvním patře držel dispozice nižších podlaží.

Nad vstupní síň existoval asymetrický prostor, který na spáru doléhal ke starší budově severní, s níž byl propojen nově vytvořeným vstupním otvorem. Tento prostor býval osvětlen dvěma okny, jedním z venkovní strany, druhým z vnitřní zdi směrem do nádvoří. Střední síň, která tvořila hlavní obytný prostor, byla osvětlována z každé strany dvěma okny a protější místnost přiléhající k síni z opačné strany měla zase po jednom okně na obou stranách. Ve venkovní zdi navíc existoval výklenek pro někdejší prevét. Na opačné východní straně nádvoří probíhala obdobná stavební činnost, nicméně z pozůstatků této renesanční budovy nebylo možné určit dispozice tak jasně jako v západním křídle.

Na severní straně se dostavba východního křídla přímo napojovala na již existující budovu. Z prvků v suterénu lze odvodit, že svou délkou přibližně dosahovalo do úrovně západního křídla. Nezastavěná plocha na této straně nádvoří při ohradní zdi však byla o polovinu delší. Aby došlo k obestavění celého nádvoří, zbývala tu ještě plocha u východního boku věžové brány. Sklepní prostor pod východním křídlem byl opatřen klenbou. Na jeho konci v jižní části byl ještě rozšířen o schodiště, které stoupalo podél venkovní obvodové zdi. Sklepní palácovou dispozici v jižní obvodové zdi zřejmě ukončoval nevelký, půlkruhový kamenný portál s okosenou hranou. Z tohoto faktu je vyvozen závěr, že již v renesančním období existoval záměr k podsklepení celé zbývající plochy kolem vnitřního nádvoří.

¹⁰⁰SOUKUPOVÁ, Helena. Stavebně historický průzkum zámku Nepomyšle, 1981, s. 40.

Úpravy východního křídla provedené v průběhu 18. a 19. století zásadním způsobem změnilы přízemí celého východního křídla. Byla zde zachována zřejmě jediná místnost, a to čtvercová plocha s renesanční křížovou hřebínkovou klenbou v severní části. Místnost byla od nádvoří oddělena úzkou vstupní chodbičkou. Suterénní substrukce pod tímto prostorem nepokračuje, přestože vzhledem k dispozici úzké chodby renesanční místností a schématu nádvoří se dá předpokládat, že¹⁰¹ průčelí nové budovy paláce by mělo dosahovat až k původní tvrzové části. Obdobně jako na protější straně tak vznikl asymetrický prostor, o němž však nelze více říci vzhledem k pozdějším úpravám, které zakryly stopy po originálním stavu. „*V těchto místech lze však předpokládat někdejší vertikální komunikaci, která pro úpravách 19. století byla nahrazena tělesem, vklíněným do severovýchodního rohu nádvoří.*“¹⁰²

Je možné, že střed zámku v přízemí tvořila široká síň, později rozdělená příčkou na dvě místnosti. V takovém případě by v paláci existoval ještě jeden úzký nepravidelný prostor, což naznačoval i půlkruhový portál ve sklepe, který do těchto míst vedl, ten je však až dílem úprav 19. století.

Zároveň s přístavbou nových renesančních křídel zámku došlo k úpravě starší budovy při severní ohradní zdi. Její užší levá část v přízemí byla opatřena tradiční valenou klenbou. V hlavní místnosti, nacházející se po pravé straně, přibyla renesanční lunetová hřebínková klenba. Nová křídla zámku také byla v patře přirozeně propojena se starší částí pomocí nových vstupních otvorů.

Při určování pravděpodobného autora popsané přestavby se vychází z historických zpráv. Díky nim je známo, že poslední majitelkou, o níž jsme už v souvislosti s přestavbou hovořili, byla Eliška Šliková rozená Berčinka z Dubé. Po ní nepomyšlské panství roku 1566 zdědili její dva potomci, tedy Jindřich z Gutštejna a Lukrécie Šlikovna, nicméně Lukrécie byla ještě roku 1560 nezletilá a svou polovinu majetku bratru Jindřichovi roku 1571 za 1600¹⁰³ kop grošů českých prodala. Jindřich z Gutštejna zemřel někdy před rokem 1589 a panství muselo být prodáno. Kupujícím byl Jindřich Štampach ze Štampachu, ženatý se Sabinou ze Salhausenu. Nicméně seznam objektů uvedených na trhové smlouvě (1589) se oproti závěti Berkovny z Dubé z roku 1560 rozšířil o druhý mlýn, pivovar, lesy a háje, chmelnice, štěpnice a vápenice. Budova nového pivovaru byla umístěna při cestě na Chmelištnou. Zde byly nalezeny původní renesanční hřebínkové klenby. Z této

¹⁰¹stejně jako tomu bylo na protilehlé straně

¹⁰²SOUKUPOVÁ, Helena. Stavebně historický průzkum zámku Nepomyšle, 1981, s. 42.

¹⁰³Odhadní cena v době odkupu od Lukrécie tedy byla 3 200 kop grošů českých a prodej věřitelům byl uskutečněn za 7 500 kop.

souvislosti vyplývá, že stavitelem pivovaru a autorem rozsáhlé renesanční přístavby zámku byl v sedmdesátých letech 16. století Jindřich z Gutštejna. Ten tedy přestavbu začal, ale kvůli podnikatelskému bankrotu nedokončil. To udělal až jeho movitý nástupce, Jindřich ze Štampachu, který také nechal ve vrcholu portálu vedoucího do vstupní síně v západním křídle zámku zhotovit erb.¹⁰⁴ Jednalo se o pozdně renesanční portál s jednoduchou plošnou profilací z okruhu saské renesanční tvorby, která koncem 16. století vévodila téměř celým západním Čechám. Identifikaci Jindřicha Štampacha ze Štampachu coby realizátora závěrečné fáze přestavby podporuje i podobnost portálu v Benešově nad Ploučnicí, odkud pocházela Sabina ze Salhausenu, choť Jindřicha Štampacha. Časové rozmezí odpovídá 20. až 70. létům 16. století. Další podobností mezi nemovitostí v Benešově nad Ploučnicí a sklepy v renesančních křídlech zámku v Nepomyšli jsou i dodnes zachované pozdně gotické tvary portálů. Portály byly jednoduché, půlkruhové s okosenou hranou. Ponechání některých gotických prvků bylo typické pro severskou tvorbu, která byla ovlivněna již zmíněným uměním sousedního Saska.

Kromě pivovaru a zámku nechal Jindřich Štampach ze Štampachu ve stejném duchu upravit i farní kostel.¹⁰⁵ Dokladem je renesanční hřebínková klenba v kruchtě hlavní lodi.

V průběhu 16. století tedy Nepomyšl zaznamenala nejrozsáhlejší stavební činnost a největší hospodářský rozmach. V popsané podobě zůstal nepomyšlský zámek i přilehlý dvůr až do osudné bitvy na Bílé hoře. Jindřich Štampach ze Štampachu setrval jako majitel nemovitosti až do své smrti roku 1613. Po jeho smrti držel Nepomyšl jeho nejstarší, v té době nezletilý, syn Kryštof Abrahám ze Štampachu spolu s matkou, a to do roku 1623, kdy byl zámek zkonfiskován.

4.6. Raně barokní prvky v architektuře Nepomyšli

Po bitvě na Bílé hoře Nepomyšl opět nedobrovolně změnila majitele. Tím byl Heřman z Questenberka, člen významného politicky exponovaného katolického rodu. Pán sám však zámek neobýval, sídlil zde pouze hospodářský správce, dokud jej nezdědila Isabela Konstancie, Heřmanova dcera. Po ní nepomyšlské věno zdědil Gundakar z Dietrichštejna, jenž toto dědictví včlenil do svého fideikomisního majetku. Ten byl pak odkázán

¹⁰⁴Štampach ze Štampachu měl v erbu stříbrnou krokev na červeném pozadí se třemi červenými růžemi.

¹⁰⁵Jindřich Štampach ze Štampachu také nechal pro kostelní zvonici ulít dva zvony. Na jednom z nich je uveden rok 1592 a výše popsaný erb (krokev posázená třemi růžemi) a totéž znamení jako klenot mezi dvěma rohy, navíc ještě erb Sabiny ze Salhausenu (hlava a krk orlice), který se opakuje v klenotu. Na druhém zvonu se nalézá rok 1596, znak Jindřicha, pána na Nepomyšli, a jméno autora zvonu Joachim Stal.

českomoravské větvi jeho rodu, jíž byl držen po dobu téměř dvou staletí. Gundakar byl také realizátorem raně barokní rekonstrukce zámku.

Gundakarovi¹⁰⁶ z Dietrichštejna, prvnímu majiteli Nepomyšle z tohoto rodu, byl knížecí titul přiznán od roku 1684. Díky tomu byl oprávněn do erbu zakomponovat knížecí korunu, což je významný faktor při identifikaci autora stavebních úprav, které následovaly.

Je tedy evidentní, že erb nacházející se nad vstupem do farního kostela náleží Gundakarovi z Dietrichštejna. Tato událost, osazení erbu, proběhla v 80. letech 17. století. Uvedené datování podporují i vyskytující se slohové znaky, např. akantové rozviliny. Typická pro toto období jsou i ostění, rozšířená o uši s kapkami. Takové ostění se nacházelo u hlavního vstupního portálu do věže a také z věže do lodí kostela nebo u vstupu na barokní oratoř u jižního boku gotického presbyteria.

Popsané ostění se opakuje i na zámku. Jedná se o stejný rám rozšířený o uši, podepřený kapkami, tesané ze stejného červeného pískovce. Na zámku se však nachází pouze v prvním patře v jižním traktu, což bylo původní pozdně gotické křídlo tvrze. „Takové ostění je osazeno v obou příčkách, vymezujičích hlavní střední síň, a to ve směru staré komunikace od točitého schodiště v západní části jižního traktu.“¹⁰⁷ Další takové ostění bylo pravděpodobně osazené ve východní stěně věžové brány. V době pozdější bylo využito jako rám novodobé toalety v místech, kde bývalo někdejší úzké schodiště vedle věžové brány. V oné době se klozet nacházel zřejmě na opačné straně, kde nebyl z průčelí viditelný, a byl vsazen do obvodové zdi u věžové brány.

Podle identických barokních ostění dveří bylo zjištěno, že Gundakar z Dietrichštejna nechal provést úpravy i na svém zámeckém sídle. „*Nejpozději v této době, pakliže se tak nestalo už v renesanci, muselo být vytyčeno i jihovýchodní křídlo zámku (ačkoli jeho vnitřní dělení je dnes až z období uprav 19. století), tedy v hmotě bylo uzavřeno vnitřní nádvoří zámku, jak je patrné i z plánů barokní mapy z roku 1727.*“¹⁰⁸ Zámek v tomto období získal jednotnou vnější fasádu, která byla obnovená v polovině 19. století, tentokrát v empírových formách. Věžová brána i nároží zámku byly opatřeny rízalitem, který byl zdůrazněn štukovaným pilastrovým řádem. Na spodní části pilastrů, přibližně k úrovni kordonové římsy, byla zřejmá plastická bosáž. Nad hlavicemi pilastrů pak vedla korunní římsa. Je pravděpodobné, že v tomto období byl zámek opatřen i novým

¹⁰⁶ Listina, z níž jsou známy okolnosti obdržení majetku po jeho ženě Isabele Konstancii, z roku 1684 podává svědectví také o tom, že Gundakar byl mimo jiné také držitelem řádu zlatého rouna.

¹⁰⁷SOUKUPOVÁ, Helena. Stavebně historický průzkum zámku Nepomyšle, 1981, s. 48.

¹⁰⁸SOUKUPOVÁ, Helena. Stavebně historický průzkum zámku Nepomyšle, 1981, s. 48.

krovem. Pilastry, rámy oken a korunní římsa raného baroka byly zdůrazněny červenou omítkou, jejíž pozůstatky se donedávna zachovaly. Omítka na dalších místech (jako například na volných polích mezi dvojicemi pilastrů) měla neutrální okrovou barvu¹⁰⁹. Tato nově vytvořená fasáda byla vyhotovena v souvislosti se zvýšenou úrovní terénu v okolí celého zámku. Evidentně tedy byl příkop kolem zámecké budovy před úpravou fasády zavezen a místo něj byla aplikována zahradní úprava esteticky vhodnější pro takový typ stavby. Zahradu je možné rozpoznat i na plánu městečka z roku 1727. Na této mapě je vyobrazen též oltář k počtě Kristova Těla, stojící uprostřed zámeckého nádvoří.

„Pravděpodobně v této stavební etapě vyrostl při jedné ze zdí vymezujících příjezd k bráně (pozůstatek mostu, jehož šíře odpovídala vjezdovému portálu) na východní straně jednopatrový přístavek obdélného půdorysu, obsahující v přízemí byt vrátného. Jeho podobu dnes dokládá jen plán z r. 1807, přístavek se totiž nedochoval a byl prakticky beze zbytku odstraněn. Určitou stopu po něm představují jen dozdívky v průčelí – obvodová hradba zde, v úseku východně od brány, nese stopy stavebních zásahů a úprav. Hrany v místech zlomu hradby jsou místy armované pískovcovými kvádry. Tuto úpravu u nepřestavěných částí zdi nenacházíme, navíc některé kusy pískovce jsou evidentně druhotně použité zlomky stavebních článků.“¹¹⁰

V průběhu první poloviny 18. století byl ve dvoře zámku postaven i patrový barokní dům s mansardovou střechou. Ten stál naproti západnímu průčelí zámku. U cesty na Rohozec byla navíc vybudována obrovská budova panské sýpky.

Stavební dějiny obce Nepomyšl byly široce ovlivněny barokem. Téměř všechny tehdejší Hlavní budovy byly upraveny a obnoveny. Ze stejného časového úseku pochází i konečný rozvrh obce. Nacházelo se tu velké náměstí s mariánským sloupem uprostřed. Na náměstí již stály budovy školy a špitálu.

4.7. Empírová fáze úprav zámku

Zatímco první polovina 18. století byla z hlediska stavebního vývoje zámku a celého městečka neskonale plodná, ve druhé polovině 18. století zámek neprošel žádnými podstatnějšími stavebními proměnami. I nadále budova zámku slouží především jako sídlo hospodářské správy panství, jak bylo naznačeno v kapitolách o držbě zámku. Empírové fázi úpravy můžeme připsat pouze několik štukových stropů, jejichž hodnota nebyla nijak zásadní. Zároveň v tomto období byly zřejmě zbudovány dvě kuchyně s komínovými

¹⁰⁹jak prozradila sonda v omítce

¹¹⁰CHOTĚBOR, Petr. Stavební vývoj zámku v Nepomyšli.

tělesy na dřevěných průvlacích. Jedna taková kuchyně byla zřízena v prvním patře jižní části budovy, kam ústilo i nové dřevěné schodiště. Druhá kuchyně byla vybudována v přízemí severního křídla. Zde navíc dřevěné průvlaky protínaly renesanční lunetovou klenbu.

Konečnou historickou podobu zámek získal v první polovině 19. století. Změny v duchu empíru se projevily především v novém vnitřním členění východního a jihovýchodního zámeckého traktu. Právě v jihovýchodním křídle se nacházely prostory zaklenuté různými typy kleneb. Byly to tzv. české placky nebo pruské klenby. Tyto prostory byly přístupné z úzké šikmé předsíně, jež se do nádvoří otvírala půlkruhovým obloukem. Oblouk byl podepřen dvěma krátkými kulatými rustikálními polosloupky. Ve východním traktu byly také empírově upravené obě místnosti, kde byly uplatněny klenby pruské. Stavební činností byla v tomto období nejvíce dotčena první patra obou jmenovaných křídel. *„Do patra jihovýchodního traktu bylo směrem od průjezdní brány upraveno schodiště, jehož jedno rameno stoupá v někdejší, rozšířeném schodišťovém rameni při průjezdní bráně. Přibližně v polovině hloubky se lomí, stoupá podél okružní zdi a ústí do jakési předsíně, ze které je přístupný jednak starý jižní trakt zámku, v opačném směru dvě místnosti nad jihovýchodním traktem a odtud původně i celé křídlo východní, dále zbytkový prostor při dvorním průčelí s úzkým schodištěm a podél obvodové zdi se dá vystoupit na půdu.“¹¹¹*

V patře celého východního traktu vznikla přepážka, tvořená příčkou, která byla souběžná s dvorní zdí. Tímto způsobem zde vznikla 1,2 metru široká chodbička, do níž se vstupovalo po nově vybudovaném schodišti, které tvořilo hranol vklíněný do severovýchodního rohu nádvoří. Jednotlivé místnosti východní budovy, řazené paralelně vedle sebe, byly přístupné z úzké chodby v prvním patře. Příčky nalezené v přízemí a v patře střední síně jižní části zámku pocházely zřejmě z téže doby, tedy z 19. století.

Budova zámku byla zvenku opatřena novou fasádou ve stylu empíru, ta však svým vzhledem kopírovala stav z doby raného baroka. Průčelí zámku je na jednotlivá pole rozčleněno toskánským pilastrovým řádem. Rámy okenních ostění v každém takovém poli byly posunuty do vnějšího líce. Nad průjezdní věžovou branou přibyl nízký štít ve tvaru trojúhelníku a nad bránu byl zavěšen odlietek erbovního znaku rodu Dietrichštejnů. Ten byl umístěn na pozadí znakového pláště, který splýval z knížecí koruny. Pod erbem býval

¹¹¹SOUKUPOVÁ, Helena. Stavebně historický průzkum zámku Nepomyšle, 1981, s. 50-51.

zavěšený kříž, jenž pravděpodobně odkazoval na hodnost posledního člena z rodu Dietrichštejnů, Mořice Jana († 1864), neboť ten byl rytířem řádu svatého Jana. Empírová úprava zámku je však spíše dílem jeho předchůdce, Františka Josefa (1808–1854). Vyplývá to z plánu stabilního katastru vyhotoveném roku 1843, na kterém už byl zachycen kubus hranolového schodiště. V této empírové úpravě zámek setrval prakticky až do konce 20. století. Empírová fasáda zřejmě ani nebyla kompletní v celém rozsahu, což je možné usuzovat podle atypického ukončení korunní římsy. Římsa nekopírovala celý vnější obvod zámecké budovy, bylo vynecháno celé severní křídlo a polovina západního křídla, kde navíc chyběl pilastrový řád.

V areálu dvora v tomto období vznikla nová budova maštalí. Ve dvacátém století došlo k úpravám především v prvním patře nejstarší severní budovy, kde se dospělo k vybudování nesourodých sociálních zařízení.

4.8. Architektonický vývoj přilehlého kostela

Farní kostel sv. Mikuláše, jehož architektonický vývoj je úzce spjat se stavebním vývojem tvrze i celého nepomyšlského panství, pochází ze 14. století, byl barokně přestavěn v polovině 18. století. Kostel je tvořen obdélným, jednolodním prostorem „s presbyteriem o jednom poli a pětibokém závěru na východě a hranolovou věží v západním průčelí.“¹¹² Nejstarší částí kostela je gotické presbyterium „s křížovou klenbou, jejíž žebra tvaru okoseného vyžlabeného klínu zabíhají na stěnách ostruhovým vykroužením do fragmentálně zachovalých oblých koutových přípor. Ve vrcholu expresivně vyhocené klenby vytvářejí žebra ploché terče svorníků.“¹¹³ Fasády byly členěny lizénami¹¹⁴. Nad vstupem do kostela se nachází kamenný erb Gundakara z Dietrichštejna.

Okna jsou gotická, zakončená segmentem. Kolem nich jsou jednoduché zalomené šambrány¹¹⁵. Vnitřní stěny členěny nebyly. V lodi zůstal strop plochý, stejně jako v sakristii, v oratoři a v podvěží, se štukovým rámcem z 1. poloviny 18. století.

Kostel byl opatřen následujícím vybavením:

- hlavní portálový zděný oltář datovaný do první poloviny 18. století s obrazem od L. Kohla¹¹⁶

¹¹²SOUKUPOVÁ, Helena. Stavebně historický průzkum zámku Nepomyšle, s. 31.

¹¹³Tamtéž, s. 31.

¹¹⁴svislé ploché výstupky na čelní straně budovy bez hlavic a patek

¹¹⁵dekorativní rámování oken pásy, které obvykle vystupující ze zdiva

¹¹⁶darovaný kostelu roku 1782

- dva portálové pseudobarokní oltáře sv. Václava a panny Marie
- kamenná barokní křtitelnice
- v závěru kamenný figurální náhrobník z roku 1598

Během druhé poloviny 20. století kostel chátral. V roce 2011 se obec Nepomyšl dohodla s římskokatolickou církví na převodu pod správu městyse. Následovala rekonstrukce, již předcházela odkryv a restaurování nástěnných maleb. Odkryv odhalil pozůstatky ornamentálních a figurálních maleb z konce 14. století. Malby se dochovaly především v okenních špaletách. V klenbě presbytáře a na stěnách se zachovaly fragmenty velmi kvalitní figurální malířské výzdoby, která vznikla ve druhé polovině 15. století. *„Současně byla odkryta dochovaná původní barokní polychromie štukového retabula hlavního oltáře z počátku 18. století a restaurován oltářní obraz. Dosud málo známá sakrální stavba na úpatí Doupovských hor tak získala mimořádně na významu, který bude nepochybně ještě posílen, dojde-li v dalších etapách k odkryvům nálezů pozdně gotických maleb také v lodi kostela.“*¹¹⁷

V další fázi záchrany dostala památka novou fasádu, byly opraveny kamenné prvky a okna byla zajištěna proti vniknutí ptáků.

---

¹¹⁷Národní památkový ústav. Restaurování v Nepomyšli [online]. Praha: Národní památkový ústav [cit. 2021-02-21]. Dostupné z: <https://www.npu.cz/cs/uop-usti-nad-labem/zpravy/31606-restaurovani-v-nepomyšli>

5. MODERNÍ DĚJINY ZÁMKU

Zámek v Nepomyšli patří k typu panských sídel s obvodovou zástavbou z první poloviny 14. století, jedná se o velmi cennou stavbu. Bohužel se mu však pod správou Státního statku v Podbořanech nedostalo náležité péče. V sedmdesátých letech 20. století byla opravena střecha, což však byla v letech 1945–1989 jediná zásadnější údržba. Na prahu 21. století měla celkově zchátralá stavba poškozený krov, jímž do interiéru zatékala voda. Tím došlo k poškození statiky obvodového zdiva. Zámek utrpěl statickou poruchu, která se projevovala posunem a popraskáním zdiva, zejména na jihovýchodní straně.

Při stavebně historickém průzkumu zámku Nepomyšle v osmdesátých letech 20. století byl vytvořen přehled stavu jednotlivých místností ve všech přistavěných částech zámku i v původní tvrzi. Místnosti byly pro snazší orientaci očíslovány. V níže popsaném stavu se nemovitost nacházela pod správou Československých státních statků, před převodem do majetku obce Nepomyšl.

5.1. Severní křídlo zámku

Severní křídlo bylo tvořeno nejstarší budovou zámku, tedy původně jednou ze dvou částí gotické tvrze. Tato součást vznikla v první polovině 14. století a zatím poslední rekonstrukcí prošla v letech 2005–2012, stejně jako všechna ostatní křídla zámku.

5.1.1. Sklepní prostory severního křídla

Místnost č. 1 je tvořena nepravidelnou obdélnou sklepní substrukcí z první poloviny 14. století. Původně se do ní vcházelo portálem v západní zdi ze schodiště, které bylo pro účely průzkumu označeno číslicí 2. V této západní stěně se též nacházel gotický segmentový výklenek, v severní stěně pak jedno gotické pravoúhlé okno. Celá místnost byla později, v období renesance, zaklenuta valenou klenbou. Klenba pak byla zřejmě někdy v průběhu 18. století zajištěna středovou příčkou.

Označení místnost č. 2 nese, jak už bylo naznačeno, schodiště, které sloužilo k propojení sklepních prostor s přízemím. I zde byla aplikována valená klenba. Šířka schodiště dosahovala pouze jednoho metru. V západní i východní zdi existovaly průchody do dvou přilehlých sklepních místností.

Místnost č. 3 byla přístupná vchodem ze schodišťové síně č. 2. Prostor měl nepravidelný půdorys a byl zaklenut renesanční valenou klenbou. I v tomto případě byla

klenba dodatečně zajištěna střední příčkou se dvěma arkádami ve tvaru půlkruhu. V severní zdi se nacházelo pravoúhlé gotické okno.

5.1.2. Přízemí severního křídla

V přízemí původní gotické tvrze se nacházely pouze dvě místnosti. Před číslo místnosti je pro snazší orientaci přidána číslovka 1 (s nulou před číslem místnosti pro případ, že by počet jednotlivých prostor přesáhl desítku), která naznačuje, že se místo nachází v prvním nadzemním podlaží.

Místnost č. 101 byla využívána jako sklad. Jednalo se o obdélný prostor, v jehož jižní zdi byl vchod z nádvoří s barokním ostěním na vnější straně a jedno zazděné pravoúhlé okno. V protější severní zdi bylo také jedno okno zazděné, jedno funkční pozdně gotické a výklenek. Na západním konci bylo zavalené gotické schodišťové rameno, původně propojující toto podlaží se sklepem. V renesanční éře místnost získala valenou klenbu s lunetami pro okna a dveře. Tato místnost byla dodatečně dvakrát přepažena, a to v 18. a ve 20. století. V prvním případě přepážka v jihovýchodní části oddělovala kuchyňský krb s komínovým tělesem na dřevěném průvlaku. Poté byla kuchyně přepažena ještě jednou.

Místnost č. 102 rovněž sloužila jako skladovací. Byl to nepravidelný obdélný prostor, který byl v období renesance zkrášlen valenou klenbou. Vstup v jižní zdi získal raně barokní dveře s železným kováním. Na protilehlé severní stěně bylo obdobným způsobem upraveno okno.

5.1.3. První patro severního křídla

Obdobně jako přízemí nese v číselném označení na začátku jedničku, první patro zde má dvojku, jakožto druhé nadzemní podlaží.

Prostor, jenž byl pro naše účely očíslován jako 201, sloužil k bydlení. Stejně jako prostory pod ním pochází z první poloviny 14. století. V jižní zdi zůstalo jedno okno, v severní zdi okna tři.¹¹⁸ Ze stropu vystupovala plastická římsa, která vznikla ve století osmnáctém. Ve 20. století byla místnost novodobě přepažena dřevěnými příčkami. Jedna z příček navíc nerespektovala umístění oken a zasahovala do východnějšího okna v severní zdi, aby tu mohlo vzniknout sociální zařízení. U jižní zdi přibýlo novodobé schodiště ze dřeva, které vedlo do krovů.

---

¹¹⁸byla upravena ve druhé polovině 17. století

Vedlejší místnost s č. 202 plnila funkci obytnou. I zde byla ve druhé polovině 16. století doplněna renesanční křížová hřebínková klenba. V každé ze severní a jižní stěny se nacházelo jedno okno, dodatečně upravené v éře raného baroka. V ostatních stěnách se nacházely vchody do přilehlých místností. Podlaha byla prkenná.

5.2. Jižní křídlo zámku

Zatímco severní křídlo zámku vzniklo v první polovině 14. století, jižní křídlo je o něco mladší, tato část pozdně gotické tvrze byla postavena koncem 14. století, nebo na počátku století patnáctého. K rekonstrukcím došlo ve 40. letech 16. století¹¹⁹, v 80. letech 17. století¹²⁰, částečně pak v 18. století, v polovině 19. století a ve 20. století.

5.2.1. Sklepní prostory jižního křídla

Neboť místnosti v suterénu první vzniklé budovy byly očíslovány 1, 2 a 3 a prostory ve vyšších patrech analogicky 101, 102, a 201, 202, ve druhé nejstarší části zámku pokračujeme chronologicky číslem 4.

Čtvrtou místnost pozdně gotické tvrze tvořil asymetrický prostor přístupný původním ostěním ve vnějším obvodovém zdivu. Uprostřed místnosti se nacházel materiál původního schodiště. Ve východní stěně existoval půlkruhový, pozdně gotický portál. Nad prostorem se klenula renesanční lunetová klenba. V západní zdi pak byl vytvořen vstup do sklepů pozdějšího západního křídla.

Místnost č. 5 byla asymetrická hlavní střední síň z konce 14. století (nebo začátku století 15.), kde vznikla novodobá příčka. V jižní obvodové zdi se zachovala tři pravoúhlá ostění původních oken. V severní zdi byly identifikovány dva průduchy do nádvoří a původní výklenek. V západní zdi byl evidentní originální vchod z vedlejší komory. Z východní zdi vedl novodobý vchod do podvěžní substrukce. Renesanční lunetová klenba na válcových pilířích v tomto prostoru pocházela z první poloviny 16. století.

Prostor č. 6 byl tedy třetí sklepní místností jižního křídla. Měl půdorys obdélníku a náležel k věžové substrukci. V jižní zdi byl detekován úzký průduch, v severní zdi výklenek. Z východní zdi se vstupovalo do původního schodišťového ramene, jež se opíralo o též původní valený pas. V první polovině 16. století zde byla aplikována renesanční lunetová klenba.

¹¹⁹ Za tyto úpravy byl zodpovědný Albín Šlik z Holíče.

¹²⁰ Tato fáze spadá do období držby zámku Gundakarem z Dietrichštejna.

Označení číslem 7 nese pozdně gotické schodišťové rameno, které spojovalo průjezd věžové brány se sklepením.

5.2.2. Přízemí jižního křídla

V přízemí byl jako 103 očíslován pozdně gotický průjezd věžové brány, který získal novodobou segmentovou klenbu. V jižním čele průjezdu stála renesanční brána z první poloviny 16. století s rodovým znakem pánů Šliků z Holíče. Severní čelo ústilo do nádvoří novodobým půlkruhovým obloukem. Ve východní stěně existoval průchozí vstup do schodišťové chodby, a navíc novodobý vstup na schodiště do vyššího patra. Západní zeď umožňovala nepůvodní průchod do místnosti č. 105.

Vedlejší úzká chodba byla označena číslem 104. Do této chodbičky ústilo pozdně gotické schodišťové rameno vedoucí ze sklepa. V západní zdi fungoval vstup do průjezdu č. 103.

Obytné místnosti, které se nacházely v přízemí jižního křídla, nesou označení čísla 105 a 106. Místnost č. 105 byla přepažena příčkou, díky níž vznikly novodobé prostory pro kuchyni a umývárnu. V severní stěně byla tři okna, stejně jako ve stěně východní. Západní zdi se vstupovalo do místnosti č. 106. Ve východní zdi byl novodobě vytvořen otvor do průjezdu. Podlaha zde byla betonová, strop se zrcadlem nesl známky úprav z 18. století.

Místnost č. 106 byla obytná. Tento asymetrický prostor zahrnoval někdejší vertikální komunikaci. Jižní zeď byla opatřena jedním oknem, severní zeď vstupem upraveným v 17. století. Půlkruhové schodiště vzniklo v 18. století. Podlaha byla betonová, novodobá.

5.2.3. První patro jižního křídla

Neboť v prvním patře severního křídla existovaly pouze dvě místnosti, má první obytná místnost v patře jižního křídla číslo 203. Tento pozdně gotický prostor se nacházel nad průjezdem věžové brány. V jižní i protější severní zdi bylo jedno okno. Ostění těchto oken byla upravena v barokním stylu ve druhé polovině 17. století. Ze 17. století pocházela rovněž ostění dveří v západní zdi a dodatečně zazděný klozet v jižní obvodové zdi. Vchodem ve východní zdi se vstupovalo do místnosti číslo 204.

V prostoru č. 204 se nalézala toaleta a chodba věžové brány se schodištěm. V severní zdi se nacházelo okno v barokní úpravě a komínové těleso. Při jižní zdi bylo

novodobou příčkou vytvořeno zázemí pro WC s druhotně využitým raně barokním ostěním.

Další místnost s č. 205 sloužila jako hlavní reprezentační gotická střední síň, ovšem novodobě byla přepažena. V každé z jižní a severní zdi se zachovala tři barokní okna. Ve zdi západní a východní pak zůstala raně barokní kamenná ostění dveří s ušima, zřejmě ze druhé poloviny 17. století. Jihovýchodnímu rohu dominovala kachlová kamna s loveckým výjevem datovaná ke konci 19. století.

Také vedlejší místnost v nejvyšším patře č. 206 byla obytná. Jednalo se o asymetrický prostor, pozdně gotický, s někdejší vertikální komunikací. Soudobé schodiště bylo z 18. století. Sopouch komína na dřevěných průvlacích byl podepřený jedním dřevěným sloupkem. Vznikl v témže období. Barokně upravená okna se nacházela v jižní a severní zdi. Naproti schodišti byl v jižní zdi osazen další klozet.

5.3. Západní křídlo zámku

Stavba renesančního paláce, která doplnila volný prostor mezi severní a jižní tvrzí, začala ve druhé polovině 16. století. Původcem tohoto děje byl Jindřich z Gutštejna. Dílo dokončil Jindřich Štampach ze Štampachu. Křídlo bylo upraveno ve 20. století.

5.3.1. Sklepní prostory západního křídla

V pořadí osmou sklepní místnost zámku tvořil nepravidelný prostor, nad nímž se nacházela renesanční vstupní síň. Nad místností se klenula renesanční lunetová klenba. V západní stěně zůstalo původní pravoúhlé okno a půlkruhový vstup. V jižním sektoru byl nalezen valeně klenutý pas.

Valeně klenuté pasy oddělovaly od bočních prostor sklepní jednotku č. 9. Ta byla opatřena valenou klenbou s lunetou pro okno. Toto pravoúhlé okno bylo vybudováno v západní zdi. Ve zdi východní byl vytvořen průduch.

Označení číslem 10 patřilo sklepnímu asymetrickému čtvercovému u prostoru s renesanční křížovou hřebínkovou klenbou. V jižní zdi byl půlkruhový kamenný portál, v západní zdi půlkruhové okno, ve východní zdi průduch do nádvoří.

5.3.2. Přízemí západního křídla zámku

V přízemním patře zámku byly vytvořeny tři místnosti. Jednou z nich s číslem 107 byla nepravidelná vstupní síň. Tato chodba byla zaklenuta renesanční lunetovou klenbou

a později navíc přepažená novodobou příčkou. Hlavní vstupní renesanční portál z konce 16. století se znakem pánů ze Štampachu se nacházel ve východní zdi. Vstupní otvor v protější západní zdi byl novodobě zazděný, zůstalo zde jedno okno. Do vedlejší místnosti č. 108 se scházelo vchodem v jižní zdi.

Hlavní střední síň v přízemí západního křídla zámku byla označena číslem 108. Místnost byla zaklenuta renesanční valenou klenbou, navíc s hlubokými styčnými lunetami pro dvě okna, jedno ve východní, druhé v západní zdi.

Místnost č. 109, stejně jako místnost vedlejší, plnila obytnou funkci. Jednalo se o nesymetrický čtverec s novodobou přepážkou, typicky zaklenutý renesanční křížovou hřebínkovou klenbou. V západní zdi bylo jedno okno. Ve zdi východní existoval novodobě upravený vchod z nádvoří.

5.3.3. První patro západního křídla

V nejvyšším patře budovy měly všechny místnosti funkci obytnou. Místnost analogicky označená jako 207 byla tvořena asymetrickým prostorem nad renesanční vstupní síní. Byla zde dvě okna, a to po jednom v západní a východní zdi. Otvorem v severní zdi se vstupovalo do starší gotické budovy, v protější jižní zdi byl vytvořen vstup do sousední místnosti č. 208.

Místnost č. 208 původně sloužila jako hlavní střední síň renesančního křídla. Místnost osvětlovala čtyři okna, dvě ve východní zdi, dvě ve zdi západní. Ve zbývajících zdech existovaly vstupy do přilehlých sousedních místností.

Třetí místnost v prvním patře renesančního křídla měla asymetrickou dispozici a nacházela se po boku střední síně. V západní zdi bylo okno a osazena toaleta, ve zdi východní bylo pouze jedno okno. Odsud, vchodem v jižní zdi, se vstupovalo na novodobé schodiště v jižním křídle.

5.4. Východní křídlo zámku

Východní budova zámku vznikla také v éře renesance, zřejmě však nebyla její stavba zahájena zároveň s křídlem západním. Nejednalo se ani o poslední část, která by kompletně dotvořila kruhový komplex zámku.

5.4.1. Sklepní substrukce východního křídla

Sklepní prostor č. 11 obsahoval schodišťové rameno. Schody stoupaly podél venkovní obvodové zdi do přízemí. Schodiště bylo ve sklepním podlaží ukončeno čtvercovou schodišťovou podestou. Z té pak vedl půlkruhový kamenný vstup do sklepních prostor.

Místnost č. 12 byla obdélná a zaklenutá valenou klenbou. Z místnosti číslo 11 sem vedlo půlkruhové ostění schodišťové podesty z východní zdi. Prostor byl dodatečně přepažen dvěma novodobými příčnými příčkami a vzniknuvší jižní část následně ještě jednou příčkou podélnou. V jižní obvodové zdi byl nalezen zazděný nevelký půlkruhový portál s okosenou hranou.

5.4.2. Přízemí východního křídla zámku

V přízemí východního křídla bylo zaevidováno 7 prostorů. Pouze jeden z nich sloužil k bydlení, ostatní plnily skladovací či propojovací funkci.

Krátká úzká chodba v přízemí východního křídla byla označena číslem 110. Jednalo se tedy o desátou místnost na úrovni přízemí zámku. Chodba byla valeně zaklenutá a lomila se podél vnitřní obvodové zdi. Za ní následoval prostor číslo 111. V západní zdi byl nalezen dřevěný rám dveří.

Místnost číslo 111 byla přístupná západní zdi z přilehlé chodby. Byla to obytná čtvercová místnost zaklenutá renesanční křížovou hřebínkovou klenbou. Ve východní zdi bylo jedno novodobě upravené okno.

Jako 112 byla označena nízká, valeně zaklenutá chodba. Tato chodba byla přístupná pravoúhlým dřevěným rámem z výše jmenované chodby č. 110. Z východní zdi vedl další pravoúhlý dřevěný rám do místnosti č. 113. V západní obvodové zdi se nacházel segmentový výklenek.

Č. 113 náleželo novodobě upravenému podélnému prostoru při venkovní obvodové zdi. Místnost, která sloužila jako skladovací, byla zaklenuta pruskou klenbou. Východní zeď byla osazena novodobým zamřížovaným oknem. V západní zdi se nalézal vstup do chodby č. 112.

Místnosti 114 a 115 sloužily jako skladiště. Jednalo se o obdélné místnosti. Obě byly zaklenuty dvěma poli novodobé pruské klenby. Ze západní zdi čísla 114 vedla dřevěná pravoúhlá vrata. Podél východní venkovní zdi v místnosti č. 115 klesalo

schodišťové rameno do úrovně sklepů. Východní zeď byla osazena dřevěným rámem dveří s nadsvětlíkem. V západní zdi se dochovalo barokní ostění dveří.

Poslední označenou místností v přízemí východního křídla zámku bylo schodiště č. 120. Jednalo se o hranolový kubus s dvěma rameny novodobého schodiště, které bylo vestavěné do nádvoří v první polovině 19. století.

5.4.3. První patro východního křídla

V prvním patře východního křídla vzniklo úpravami v první polovině 19. století šest místností. První z nich, č. 210, byla tvořena dlouhou úzkou chodbou, jež vznikla po vytyčení novodobé příčky, souběžné s nádvořní zdi. V západní zdi této chodby existoval vchod z novodobého hranolového schodiště. V této zdi byla navíc tři okna.

V místnosti č. 211 byla koupelna s asymetrickým půdorysem. Ostatní čtyři místnosti č. 212, 213, 214 a 215 byly obytné.

5.5. Jihovýchodní křídlo zámku

Jihovýchodní křídlo zámku je výsledkem raně barokní dostavby, jež byla uskutečněna nejpozději v druhé polovině 17. století. Za touto dostavbou stál Gundakar z Dietrichštejna. Následující podkapitoly popisují vnitřní členění jihovýchodního křídla, tak jak bylo utvořeno v první polovině 19. století. Z popisu a nákresu H. Soukupové by se mohlo zdát, že toto dodatečně páte křídlo nebylo podsklepené. Současná majitelka však říká, že zámek je kompletně podsklepený. Suterén jihovýchodního křídla tedy nemusel být v době výzkumu z nějakého důvodu přístupný.

5.5.1. Přízemí jihovýchodního křídla

V přízemí nejmladší budovy zámku vznikla předsíň a čtyři další místnosti sloužící jako skladiště.

Předsíň č. 116 měla dispozici úzkého asymetrického prostoru, který byl zaklenutý pruskou klenbou. Vcházelo se sem z nádvoří půlkruhovým obloukem, jenž dosedal na dva polosloupky. Z předsíně vedly vchody do místností č. 117, 118 a 119. Pruská klenba se opakovala i v těchto prostorách.

Místnost č. 117 byla úzká, směrem k venkovní zdi se rozšiřovala. V západní části bylo identifikováno čtvercové zádveří. Prostor byl osvětlen jedním nízkým novodobým zamřížovaným oknem ve východní stěně.

Stejně jako v předchozím případě, místnost č. 118 byla úzká a rozšiřovala se směrem k venkovní zdi. Ve venkovní zdi se v ose vstupu nacházelo jedno nízké, novodobé, zamřížované okénko.

Místnost č. 119 byla obdélná a také se ve směru k východní zdi rozšiřovala. Ve východní zdi bylo osazeno jedno novodobé okno, vchodem v západní zdi se vstupovalo do prostoru č.120.

Místnost č. 120 kopírovala dispozici předchozí místnosti, jednalo se o obdélný, rozšiřující se prostor. V této místnosti, na rozdíl od všech ostatních v tomto úseku, byla aplikována valená stlačená klenba. V severní zdi bylo jedno okno, ve východní zdi průchod k schodišťovému rameni u průjezdu.

5.5.2. První patro jihovýchodního křídla zámku

V prvním patře nejnovější části zámku se nacházelo pět očíslovaných prostorů. Všechny vznikly novodobou úpravou v první polovině 19. století.

Místnosti č. 216 a 217 byly obytné, pod číslem 218 se nacházela chodba. Číslem 219 byl označen asymetrický prostor při dvorním průčelí. Poslední prostor ve výčtu byl tvořen schodištěm č. 220, které stoupalo podél venkovní zdi do úrovně krovů. Jednalo se o úzké, novodobé schodišťové rameno.

5.6. Stav zámecké budovy po převodu do majetku městyse Nepomyšl

Budova zámku byla, jak již bylo předestřeno, značně zanedbaná. V nejnižším sklepním prostoru byl nános bahnitě hmoty¹²¹, neboť přímo do tohoto sklepa byl sváděn odpad ze závodní kuchyně. Ostatní sklepy i další zámecké místnosti byly plné různého nepořádku. Zámecká zahrada se proměnila ve skládku, na níž byl ukládán také popel z kamen ze zámecké kuchyně a jídelny. Zámek se také stal předmětem zájmu vandalů a hledačů pokladů, jimž padla za oběť dvojce cenná kachlová kamna.

„V místnosti vedle hranolového schodiště byly ledabyly skladovány zdraví nebezpečné chemické postříky určené k ošetřování zemědělských plodin. Obsah delší dobu pronikal z porušených obalů a kontaminoval tak okolí. Sousední místnost, přebudovaná na garáž, zase obsahovala mnoho dalších chemikálií a ropných látek, které byly ledabyly skladovány, takže okolí rovněž kontaminovaly.“¹²²

¹²¹1,5 m vysoký

¹²²KRONIKA MĚSTYSE NEPOMYŠL z let 1990–2018.

Obec začala pracovat na opravách zámku ještě v době, kdy se převod do jejího majetku teprve připravoval. V budově stále ještě fungovala závodní kuchyně státního statku. Obec zámek alespoň provizorně zajistila před vniknutím cizích osob, začalo se s vyklízením sklepů a místností zámku, s vyspravováním střechy, byla vybudována dešťová kanalizace. Zámecká zahrada byla zbavena náletů a největšího nepořádku.

V prvních letech, které následovaly po převodu zámku na obec, se uvažovalo¹²³ o využití zámku a zámeckého parku jako přirozeného centra přilehlých obcí. Měl zde sídlit Obecní úřad městyse Nepomyšl, zázemí by tu mělo mít zdravotní středisko, knihovna, mateřská škola, jídelna a obchod, s tím že zbytek by mohl být nabídnut ke komerčním účelům.

V investičním záměru z února 1989, k jehož realizaci nakonec nedošlo, byla v rámci Programu záchrany architektonického dědictví vyčíslena celková užitná plocha jednotlivých pater následovně:

suterén – 301,8 m²

přízemí – 416,7 m²

I. patro – 531,8 m²

V dokumentaci uložené v obecních archivu byl nalezen nákres místností v prvním patře zámku, do nějž byly ručně zapsány délky a šířky ve středech jednotlivých prostor. Z nákresu vyplývá, že průměry vnitřního nádvoří dosahují 21,4 x 23,8 m.

V roce 1994 byl rekonstruován plot na ohradní zdi zámku. Ve směru od jihozápadní strany až k zámeckým schodům byly vyzděny nové pilíře a přibyl nový dřevěný plot. Protože původní kamenná zeď po levé straně vjezdu byla v havarijním stavu, byla stržena a nahrazena zdí cihlovou. Během drobných oprav zámku v tomto období byly v jeho jižní části nalezeny některé historické prvky¹²⁴ a v místnostech prvního patra odhaleny cenné malované stropy.

Obec v roce 1997 získala od Ministerstva kultury v rámci Programu záchrany architektonického dědictví ČR dotaci ve výši 1,6 mil. Kč na opravy a úpravy zámku. Dotace byla použita na statické zajištění budovy zámku. Projekt podpořil také referát Krajského úřadu¹²⁵ částkou 125 000 Kč. Dalších 100 000 Kč zaplatila obec.

¹²³Na základě návrhu studentky architektury, slečny Šárky Kloboukové z Plzně, který byl zaměřen na využití nepomyšlského zámku jako přirozeného střediska obcí. Paní Archmanová v souvislosti s tímto návrhem jmenovala také Ing. arch. Zdeňku Vasilenkovou.

¹²⁴renesanční portálek a prevět

¹²⁵OkÚ Louny

Roku 1998 byla kladně vyřízena žádost obce o dotaci na opravy zámku, jejímž adresátem bylo Ministerstvo kultury. Obci byla přidělena další dotace ve výši 1 mil. Kč. Referát Krajského úřadu přispěl částkou 100 000 Kč, stejnou částku uhradila obec Nepomyšl. V rámci statického zajišťování stavby byly konstrukce zajištěny ocelovými táhly. Vzhledem k atypickému vzhledu budovy muselo být každé z nich vyrobeno samostatně. K injektážím byly použity speciální betonové směsi.

Novodobým vlastníkem celého areálu původního hospodářského dvora byl pan Pratorius, což obci značně komplikovalo přístup k zámku. V roce 2000 se podařilo dojednat odkup pozemků, které by dostupnost zámku usnadnily.

Z tohoto časového úseku také pochází drobná sbírka nálezů uložená v Regionálním muzeu K. A. Polánka v Žatci. Soubor s číslem 1/98, který na místě zajistil archeolog muzea, pan PhDr. Petr Holodňák, obsahuje sbírku keramických zlomků, kachlů a několika dalších dřevěných a kovových předmětů, které byly nalezeny při rekonstrukčních pracích v interiéru zámku Nepomyšl, konkrétně v sekundárním uložení v zásypech kleneb 1. patra.

V roce 2001 Státní ústav památkové péče zařadil objekt na Seznam nejohroženějších a nevyužívaných nemovitých památek v České republice s uvedením záměru zámek prodat nebo pronajmout s cílem upozornit na jeho existenci veřejnost.

6. SHRNUTÍ STAVEBNÍHO VÝVOJE NEPOMYŠLSKÉHO PALÁCE

Původní dispozice nejstaršího paláce se do 20. století dochovala pouze v suterénu. Tam byla středová úzká chodba, která oddělovala dvě větší sklepní místnosti. Oba tyto prostory byly dodatečně zaklenuty valenou klenbou a osvětlovány malými okny s pravoúhlými okosenými ostěními, v nichž byly znatelné stopy zakotvených mříží. Také v přízemí zůstaly pouze dvě místnosti, neboť střední chodba, kde bývalo schodiště do sklepa, byla zrušena. Východní místnost, zaklenutá renesanční valenou klenbou s výsečemi, byla o tuto plochu rozšířena. Okno v severní zdi bylo opatřeno pískovcovým ostěním.¹²⁶ Nadpraží odlehčoval záklenek z čedičových klenáků. Vstup do vyššího patra byl zřejmě řešen vnějším schodištěm, které vedlo na pavlač na dvorním průčelí.

Omítka vnějšího pláště, jejíž fragment se dochoval, byla opatřena iluzivním kvádrováním. Pocházela však zřejmě ze druhé stavební fáze, během které především vznikla jižní část tvrze, taktéž stavebně provázané s hradbou. Okna v přízemí tohoto křídla jsou poměrně velká, mají kamenná ostění.¹²⁷ Odlehčovací pasy nad překlady oken byly zhotoveny z plochých kamenů a cihel. „*Zdá se však, že lomové zdivo průčelí se na ostění oken i na pasy nad nimi napojuje zcela plynule, tak, jak to umožňuje jen současné zdění. Znamenalo by to ovšem, že otvory nebyly dodatečně probourány do starší hradby, ale že nejméně její část byla zbourána a v úseku jižního křídla vyzděna znovu.*“¹²⁸ Lomové zdivo mělo v těchto místech rozdílný charakter. Tesaná ostění sklepních portálů byla uzavřena půlkruhovým obloukem a profilovaným okosením. Dané řešení odpovídá architektonickým prvkům typickým pro konec 14. století, ještě spíše však pro století 15.

Vchod do tvrze zůstal na původním místě, změnil se však na průjezd. Není vyloučeno, že část nového křídla s bránou měla podobu věže. Tuto variantu podporuje skutečnost, že útvar vstupní brány vystupoval z pláště hradby jako plochý rizalit. Na starších plánech bylo průčelí stavby ještě výraznější. Ve středověku bývalo obvyklé, že vedle širší průjezdní brány byl i vstup pro pěší. Předpokládáme, že na místním panství tomu nebylo jinak. Tento vstup ústil do úzkého průchodu, do nějž bylo mnohem později vloženo novodobé schodiště. Vchod pro pěší mohl být zrušen už během renesanční úpravy

¹²⁶Jehož profilace se nedochovala nebylo nebyla přístupná.

¹²⁷Profilace se nedochovala.

¹²⁸CHOTĚBOR, Petr. Stavební vývoj zámku v Nepomyšli.

hlavního portálu. Koncem 20. století se na tomto místě nacházela rozsáhlá zazdívka z cihel. V obdobném stylu bylo cihlami vyzděno i druhé nároží rizalitu.¹²⁹

Svědectvím mladší (pozdně gotické) stavební fáze byl pravoúhlý portál s bohatou přetínavou profilací v 1. patře nejstarší budovy. „Její dílem může být i severozápadní segment obvodové zástavby, sousedící s nejstarším palácem. Před obnovou omítek nádvorního průčelí bylo totiž patrné, že okna místností v přízemí mají pískovcová ostění s přetínavou profilací.“¹³⁰ Tento detail naznačuje možnost datovat vznik tohoto segmentu do přelomu 15. a 16. století. Uvedené datování neodpovídá vzhledu ostění čtvrtého otvoru v přízemí. Byl to nevelký, půlkruhem zaklenutý portál s renesanční profilací a znakem Jindřicha Štampacha ze Štampachu, o němž víme, že Nepomyšl získal až roku 1589. Nicméně ostění portálu nemuselo vzniknout zároveň během výstavby křídla. Mohlo být doplněno až v rámci renesančních stavebních úprav, kdy byly zřejmě zhotoveny klenby ve všech třech přízemních místnostech.¹³¹ Příznačnými prvky tu byly hřebínky, které lemovaly hrany výsečí. Klenbu střední síně navíc zdobily jednoduché nepravé svorníky, provedené ve štku. Klenba spočívala na pilířcích, které přiléhaly k obvodovému zdivu.¹³² Tento fakt nasvědčuje možnosti, že byla vypracována dodatečně. Jak už bylo řečeno, dispoziční členění přízemí mělo svůj původ už ve sklepní úrovni, a to ve formě dvou valeně klenutých pasů, které podpíraly zdi oddělující místnosti v přízemí. V prvním patře se tato dispozice opakovala.

Starší bránu nahradil v poměrně krátkém časovém údobí raně renesanční průjezdní portál. K této změně došlo v období, kdy Nepomyšl držel Albín Šlik z Holíče (1539–1547). Dokladem je Šlikův znak, který je dodnes (2021) umístěn ve vrcholu oblouku ostění z načervenalého pískovce.¹³³ Nad římsou portálu byl ještě znatelný odlehčovací pas z cihel, ale nebyly nalezeny žádné stopy po starším kamenném záklenku. Příčinou by mohlo být zvýšení úrovně terénu, na něž Šlikova stavební úprava brány reagovala. Pravoúhlý rám portálu vzdáleně připomínal vpadlinu pro zvedací most, s ním se v této době však již nepočítalo. Přes příkop vedl k bráně most zděný.

V éře renesance se výrazně rozšířila rozloha obvodové zástavby na vnitřní straně opevnění. K severnímu objektu bylo připojeno nové křídlo z východní strany. Tato

¹²⁹ K čemuž stavitel přistoupil v souvislosti s pozdějším zřízením svislé šachty pro WC v 1. patře.

¹³⁰ CHOTĚBOR, Petr. Stavební vývoj zámku v Nepomyšli.

¹³¹ Velká střední síň a dva menší prostory po jejích stranách.

¹³² Podobně byla založena i renesanční klenba ve větší místnosti v přízemí severního paláce.

¹³³ Přímou nad ním se nyní nachází ještě větší, restaurovaný, litinový dietrichštejský erb.

přístavba následně prodělala řadu zásadních úprav. Také původní celky tvrže byly v tomto období upravovány, přibýly malované trámové stropy a klenby.

Celá obvodová zástavba byla na vnitřní straně uzavřena nejpozději v 80. letech 17. století za Gundakara z Dietrichštejna. Příkop byl zavezen a v okolí zámku vznikla zahrada. V tomto období, nebo později, mohla být vybudována podzemní chodba, která směřovala od nejstarší části tvrže na severovýchod a ústila do menší stavby. Průčelí bylo zapojeno do oplocení zámku. Chodba byla zaklenuta cihlovou segmentovou valenou klenbou.

Na vnější plášť zámku byla aplikována raně barokní fasáda rytmizovaná toskánskými pilastry či jejich dvojicemi. Hrubě zatřená omítka, kterou překrýval žlutě okrový nátěr, byla na několika místech obvodového pláště identifikovatelná ještě v roce 2011 před obnovou vnějšího průčelí. Zasahovala ale i pod některé z pilastrů klasicistní fasády. Ty byly vytvořeny plentováním pomocí zlomků tašek (tzv. bobrovek). Z toho vyplývá, že ne všechny pilastry, které se na fasádě nacházely v 19. století, pocházely z raně barokní etapy. Ke stejnému závěru přispívá fakt, že na průčelí severního a částečně i západního křídla se pilastry nenacházely. Pokud tedy nebyla všechna průčelí upravena v klasicistním stylu, je to u barokní úpravy ještě méně pravděpodobné. Ovšem ze skutečnosti, že klasicistní členění fasády nebylo na některém úseku pláště uplatněno, vyplývá, že část obvodové zástavby tu byla alespoň o patro vyšší.

Existuje záznam hovořící o snesení jednoho patra ze starého kulatého zámku.¹³⁴ Podle Soukupové se nejednalo o celé zámecké patro, ale zřejmě o jedno patro věžové brány, pokud tedy původně existovalo. Podle Chotěbora mohla být stavba o patro vyšší po celém svém obvodu. Vzhledem k postupnému narůstání paláce ovšem předpokládá, že druhé patro mohlo mít na jednotlivých částech odlišné konstrukce. Jistě se druhé patro mohlo týkat nejstarších dvou gotických tvrzí, na jejichž průčelích je nápadná absence hlavní zděné římsy, která jinak byla patrná po celém obvodu zámku. Když byla vyšší podlaží ubourána a všechna patra se výškově srovnala, přibýla na patřičných místech pouze profilovaná římsa ze dřeva. Následně muset být vytvořen i nový krov. Odlišnost v konstrukci krovu dokládá i projekt Miroslava Fuchse na rekonstrukci krovu z roku 1998.¹³⁵ „*Na plánech nepomyšlského zámku, datovaných r. 1807, je ještě zachycena*

¹³⁴ Tato zpráva však neuvádí rozsah.

¹³⁵ Tato dokumentace zachycuje úpravy, které byly provedeny na přelomu 18. a 19. století, případně na samém počátku 19. století. Tehdy byl do nádvoří v koutě mezi severním a východním křídlem vestavěn hranolový útvar s vnějším schodištěm, který byl o sto let později opět odstraněn.

o patro vyšší část obvodové zástavby, odpovídá však přesně pouze západnímu pozdně gotickému křídlu, nikoli celému úseku s dřevěnou římsou.“¹³⁶

Množství nápadných změn se projevilo ve vnitřním členění. Byla změněna schodiště do 1. patra. Na některých střepech přibýly klenby. Výrazně se změnil obrys vnitřního obvodu. Trojitou arkádou byl v přízemí jihovýchodní části partrikulárně vyrovnán kout, který do hmoty dosud příliš nezasahoval. Stěna nového průčelí v 1. patře nad arkádou¹³⁷ byla přizpůsobena okolí. Ve východním křídle vznikla na nádvoří straně úrovně 1. patra chodba, která spojovala místnosti oddělené příčkami. Příčky byly zřejmě soudobé.

Konečnou historickou podobu zámeček získal brzy poté, ještě v první polovině 19. století. Průčelí získala výraznou klasicistní úpravu, na fasádu byly aplikovány plasticky vystupující toskánské pilastry, byly však rozmístěny nepravidelně. Většinou byly totiž sdruženy do dvojic v místech zlomu průčelí, takže hrana zlomu probíhala mezi pilastry středem. Na úrovni přízemí fasádu pokrývalo iluzorní kvádrování, v horní části ukončené velmi plochou římsou.

Během této přestavby došlo k demolici patrového přístavku vedle vstupní brány. Linie vnějšího průčelí stavby se tak vrátila do starší podoby, která byla dána tvarem středověké hradby. *„Právě odstranění přístavku pomáhá klasicistní fasádu přibližně datovat – její pilastry jsou totiž i na té části obvodové stěny, která byla odkryta po zboření přístavku. Ten je zachycen ještě na situaci z r. 1820, na mapě stabilního katastru z roku 1843 však již chybí.*“¹³⁸

Část průčelí, která měla hlavní římsu dřevěnou, byla před poslední rekonstrukcí z velké části zbavena omítek. Na nevelkém povrchu se dochovaly omítky buď hrubě nahozené a nehlazené, nebo naopak hladké, které odpovídaly fasádě klasicistní. Ani zde však nebyly identifikovány stopy po pilastrech. Zřejmě tam tedy tento typ fasády uplatněn nebyl. Při doposud poslední rekonstrukci průčelí byly pilastry i kvádrování realizovány po celém obvodu zámku.

---

¹³⁶ CHOTĚBOR, Petr. Stavební vývoj zámku v Nepomyšli.

¹³⁷ Arkáda byla zazděna, ale v dnešním stavu je obnovena.

¹³⁸ CHOTĚBOR, Petr. Stavební vývoj zámku v Nepomyšli.

ZÁVĚR

Současný stav zámku v Nepomyšli na první pohled prozrazuje, že letitá snaha o záchranu této památky se nakonec setkala s úspěchem. Pokud by zámek dnes mohli vidět jeho dřívější stavitelé, jistě by ocenili zjevnou snahu o autentičnost a zachování či rekonstrukci historických prvků.

Předkládaná bakalářská práce si kladla za cíl ucelit dosavadní poznatky o zámku a shrnout je na jednom místě. Přestože původních pramenů k tématu není mnoho, nebylo by možné prostřednictvím této práce obsáhnout všechny úhly pohledu, která archiválie nabízejí. Bylo tedy třeba téma blíže určit a vymežit. Dvěma hlavními náměty se tak stali historičtí majitelé objektu a následně stopy, které zde zanechali v podobě zásadních či méně významných stavebních úprav.

Po uvedení nezbytných náležitostí v úvodu práce a nastínění důležitých souvislostí se začátek jádra práce nachází ve třetí kapitole. Dílčím záměrem této kapitoly bylo představit jednotlivé rody, které se přímo zúčastnily podstatného dění na panství v Nepomyšli, v širších souvislostech. Další sekce této kapitoly se věnuje konkrétním držitelům tvrze od jejího počátku až po současnost (2021) a osvětluje transakce, které za změnou vlastníka stály.

Další fundamentální informace o tom, jak jednotlivé rody pozměnily tvář tohoto sídla, jsou zpracovány ve čtvrté kapitole. Stěžejní části kapitoly předchází stručný popis aktuální podoby stavby. V klíčové části kapitoly je zaznamenán stavební vývoj tvrze a pozdější přestavba na zámek v těchto čtyřech fázích:

1. V první fázi byla postavena gotická tvrz, zřejmě v první polovině 14. století. Pro lepší přehled je tato stavba označována jako severní.
2. Ve fázi druhé bylo tvrziště obohaceno o druhou gotickou budovu, tj. jižní. Její vznik je datován nejdříve na konec 14. století, nejpozději na konec 15. století.
3. Ve třetí stavební etapě, která probíhala ve druhé polovině 16. století, byl vyplněn prostor mezi severní a jižní tvrzí a vzniklo tak západní křídlo renesančního zámku. Jen o něco později vzniklo také východní křídlo zámku. Vzhledem k nepravidelnému půdorysu komplexu se však nejednalo o křídlo poslední, jak by se z pojmenování za pomoci světových stran dalo předpokládat.

4. V pořadí páté, jihovýchodní křídlo zámku mohlo vzniknout ještě v období renesance, nejpozději však v raně barokních osmdesátých letech 17. století.

Celková dispozice budovy jako takové se od té doby nezměnila, docházelo pouze ke stavebním úpravám ve stylu doby. Některé byly pouze drobné, jiné zásadní. Těmito úpravami se zabývají poslední dvě podkapitoly čtvrté kapitoly.

Pátá část je věnována situaci, v níž se zámek nacházel koncem 20. století. Kapitola přináší strukturovaný přehled všech prostor v celém objektu a uvádí podrobnosti o dochovaném stavu.

Závěrečná, šestá část shrnuje zásadní poznatky o stavebním vývoji zámku a aplikovaných architektonických prvcích. Poměrně obsáhlý text doplňuje bohatý obrazový fond, čímž je dovršeno naplnění cíle celé bakalářské práce.

Protože v aktuální situaci je výrazně omezena mobilita obyvatel, je obsah této bakalářské práce determinován pouhými několika návštěvami archivů, které mi byly umožněny v krátkých mezidobích mezi nouzovými stavy. Zároveň se však během těchto návštěv podařilo zajistit více než dostatečnou škálu dat pro uskutečnění vytyčeného záměru.

Konečná podoba práce zanechává prostor pro další bádání, které by mohlo upřesnit představu o běžném chodu života na panství v Nepomyšli a v přilehlém hospodářském dvoře i v okolních obcích, jež byly součástí nepomyšlského majetku. V bibliografii proto uvádím kompletní přehled souborů, které jsou dostupné ve Státním okresním archivu v Litoměřicích, a uvádím letopočty, v nichž archiválie vznikly. Většina záznamů je ve velmi dobrém stavu, zapsány jsou však kurentem a činí tak práci o něco obtížnější. Novější korespondence je většinou zaznamenána strojopisně, a to v němčině nebo češtině. Další studium těchto dokumentů by mohlo především podat cenné svědectví o cenách nemovitostí a platbách za jejich pronájem, o úhradách za opravy nebo dobové výrobky. Podrobněji by bylo možné prozkoumat i transakce, ať již plánované či realizované, týkající se zámku v letech 1990–2005. V době příznivější pro volný pohyb osob bude možné probádat ještě Desky zemské v Národním archivu. Určité výsledky by mohly přinést inventáře k fondům „*Státní památková správa Praha (1945)1953–1958(1964), (Dodatky)*“, „*Památkový úřad Vídeň*“ a „*Zemský památkový úřad Praha*“.

ZUSAMMENFASSUNG

Die vorgestellte Bachelorarbeit befasst sich mit der Geschichte des Schlosses in Nepomyšl (Bezirk Louny, Region Ústí nad Labem). Die Einleitung betont die Quellen, die für den Ursprung dieser Arbeit entscheidend sind. Das erste Kapitel beschreibt zunächst die Position der Burg, das zweite den Kontext der ersten gotischen Festung, aus der Burg später hervorging.

Der Kern der Arbeit besteht aus zwei Hauptthemen. Die erste davon ist der Besitz der Burg vom Beginn des 14. Jahrhunderts bis zur Gegenwart. Der Landbesitz wird in Kapitel 3 beschrieben. Die Informationen zu bestimmten Eigentümern geht ein Unterkapitel voraus, das sich mit wichtigen Adelsfamilien befasst, mit denen wir uns in Nepomyšl treffen.

Der nächste Hauptteil der Arbeit beschreibt die bauliche Entwicklung des Schlosses in den Kapiteln 4-6. Das Kapitel 4 bietet einen chronologischen Überblick über den Bau einzelner Burgflügel. In den ersten Unterkapiteln wird das aktuelle Erscheinungsbild des Schlosses beschrieben. Gleichzeitig mit dem Neubau werden hier architektonische Elemente charakterisiert, die in Nepomyšl vor allem zur Zeit der Errichtung der Festung in der Gotik und dann in der Renaissance und im Barock angewendet wurden. Andere Phasen werden detaillierter beschrieben - klassizistisch und modern. Das letzte Unterkapitel beschreibt kurz die angrenzende St.-Nikolaus-Kirche, deren architektonische Entwicklung mit der Entwicklung des Schlosses einherging.

Das Kapitel 5 beschreibt den Zustand der einzelnen Räume zum Zeitpunkt der Vermessung, die in der zweiten Hälfte des 20. Jahrhunderts auf der Burg stattfand. Schloss wieder in Privatbesitz war. Das letzte, sechste Kapitel fasst die bauliche Entwicklung des Schlosses zusammen. Die Schlussfolgerung legt nahe, in welche Richtung weitere Forschungen im Zusammenhang mit der Burg gehen könnten.

Der Text der Arbeit wird durch Bildmaterial ergänzt. Die bildlichen Anhänge bestehen aus Wappen nichtpommernischer Familien, Zeichnungen der Dispositionen des Schlosses, Fotos des gegenwärtigen Zustands und des Staates vor etwa dreißig Jahren.

BIBLIOGRAFIE

Primární prameny

a.) Archiválie

Archiv městyse Nepomyšl: Fond „Zámek“

FUCHS, Miroslav. Projektová dokumentace Nepomyšl – zámek: statické zabezpečení – oprava krovů, 1998.

KRONIKA MĚSTYSE NEPOMYŠL z let 1990–2018. Nevydaný rukopis.

SOkA Litoměřice: Fond „Vs Nepomyšl“

- II.A Stavební práce a opravy na zámku v Nepomyšli (1701–1855)
- II.Fa Stavební práce a opravy na zámku v Nepomyšli (1701–1855)
- II.Fb Přestavba tvrze ve Dvčích pro hospodářské účely (1706)
- II.Fc Zednické tesařské a kamenické práce na zámku v Nepomyšli (1695–1838)
- II.Fd Truhlářské práce na zámku Nepomyšl (1690–1845)
- II.Fe Zámečnické a kovářské práce na zámku v Nepomyšli (1697–1829)
- II.Ff Hrnčířské a kamnářské práce na zámku v Nepomyšli (1699–1841)
- II.Fg Sklenářské, malířské a měditepecké práce na zámku Nepomyšl (1697–1824)
- II.Fm Zámecká studna a vodovod (1687–1853)
- II.Fo Služební byty a kanceláře (1695–1853)
- II.Fp Kolna a vězení, byt drába (1809–1855)
- II.Fr Zámecká zeď v Nepomyšli (1690–1853)
- II.Fu Oprava oltáře na zámku (1848)
- II.Ga Opravy a stavby vodních děl (1688–1857)
- II.Gb Jez ve Vysokých Třebušicích (1699–1853)
Jez u Rybičkova mlýna v Kryrech (1763–1764)
- IX. Oprava zámku a zámecké zahrady v Nepomyšli (1860–1923) – IČ 1843, karton 446
- IX. Pronájem (směna) bytů, domů včetně pokojů na zámku Nepomyšl (1934–1938) – IČ 1998, karton 491
- XVI. Stavby a opravy (1934–1938) – IČ 2012, karton 493
Stavby a opravy (mj. Oprava zámku v Nepomyšli) (1935–1945) – IČ 2033, karton 496

I.B Soupis obytných a hospodářských budov velkostatku s půdorysnými plány (1935) – IČ 1984, karton 489

b.) Nevydané rukopisy.

CHOTĚBOR, Petr. Stavební vývoj zámku v Nepomyšli. Nevydaný rukopis.

SOUKUPOVÁ, Helena. Stavebně historický průzkum zámku Nepomyšle. Nevydaný rukopis, 1981.

2.) Sekundární prameny

a.) Literatura

BÍLEK, Tomáš Václav. Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618, I. díl. Praha: Museum království českého, 1882.

BÍLEK, Tomáš Václav. Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618, II. díl. Praha: František Řivnáč, 1883.

COLE, Emily. Průvodce architekturou. Praha: Svojtka & Co., 2008. ISBN 978-80-7352-976-5.

DUDÁK, Vladislav – kolektiv. Encyklopedie světové architektury: od menhiru k dekonstruktivismu, I. díl A - K. Praha: Baset, 2000. ISBN 80-86223-07-8.

DUDÁK, Vladislav – kolektiv: Encyklopedie světové architektury: od menhiru k dekonstruktivismu, II. díl L - Ž. Praha: Baset, 2000. ISBN 80-86223-07-8.

HALADA, Jan. Lexikon české šlechty. Praha: Akropolis, 1999. ISBN 80-85770-79-2.

MAŠEK, Petr. Modrá krev – Minulost a přítomnost 445 šlechtických rodů v českých zemích. Praha: Mladá fronta, 2010. ISBN 978-80-204-2349-8.

MAŠEK, Petr. Šlechtické rody v Čechách na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti, díl I. A-M. Praha: Argo, 2008. ISBN 978-80-257-0027-3.

MAŠEK, Petr. Šlechtické rody v Čechách na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti, díl II. N-Ž. Praha: Argo, 2010. ISBN 978-80-257-0294-9.

PETRÁČKOVÁ, Věra – kolektiv. Akademický slovník cizích slov, I. díl A-K. Praha: Academia, 1995. ISBN 80-200-0524-2.

PETRÁČKOVÁ, Věra – kolektiv. Akademický slovník cizích slov, II. díl L-Ž. Praha: Academia, 1995. ISBN 80-200-0524-2.

POCHE, Emanuel. Umělecké památky Čech 2. Praha: Academia, 1978.

PROFOUS, Antonín. Místní jména v Čechách jejich vznik, pův. význam a změny, díl III. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1951.

POUZAR, Vladimír. Almanach českých šlechtických rodů. Brandýs nad Labem: Martin, 2001. ISBN 80-85955-17-2.

SEDLÁČEK, August. Hrady, zámky a tvrze Království českého, 14. díl – Litoměřicko a Žatecko. Praha: Argo, 1999. ISBN 80-7203-094-9.

SVOBODA, Ladislav – ÚLOVEC, Jiří. Encyklopedie českých tvrzí, díl I. Praha: Argo, 1998. ISBN 80-7203-068-X.

SVOBODA, Ladislav – ÚLOVEC, Jiří. Encyklopedie českých tvrzí, díl II. Praha: Argo, 1998. ISBN 80-7203-279-8.

ŠEFCŮ, Ondřej. Architektura – Lexikon architektonických prvků a stavebního řemesla. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3120-9.

ÚLOVEC, Jiří. Ohrožené hrady, zámky a tvrze Čech, 2. díl N–Ž. Praha: Libri, 2005. ISBN 80-7277-208-2.

b.) Internetové zdroje

Ústřední seznam kulturních památek České republiky. Památkový katalog [online]. Praha: Národní památkový ústav [cit. 2021-02-28]. Identifikátor záznamu 155661: Zámek Nepomyšl. Dostupné z: <https://www.pamatkovykatalog.cz/pravni-ochrana/zamek-155661>

Restaurování v Nepomyšli. Národní památkový ústav [online]. Praha: Národní památkový ústav [cit. 2021-02-21]. Dostupné z: <https://www.npu.cz/cs/uop-usti-nad-labem/zpravy/31606-restaurovani-v-nepomysli>

OBRAZOVÉ PŘÍLOHY

Obr. 1 Erb rodu Dietrichštejnů.

Obr. 2 Erb rodu Gutštejnů.

Obr. 3 Erb rodu Herberštejnů.

Obr. 4 Erb rodu Questenberků.

Obr. 5 Erb rodu Šliků.

Obr. 6 Erb rodu ze Štampachu.

Obr. 7 Erb rodu z Údrče dle popisu od Soukupové.

Obr. 8 Erb rodu z Údrče dle dalších zdrojů.

Obr. 9 Erb rodu z Janovic.

Obr. 10 Nákres empírového litinového štítu pánů z Dietrichštejna.

Obr. 11 Empírový litinový štít pánů z Dietrichštejna zavěšený nad hlavní vstupní branou.

Obr. 12 Nákres erbovního znamení Gundakara z Dietrichštejna nad vchodem do kostela.

Obr. 13 Erbovního znamení Gundakara z Dietrichštejna nad vchodem do kostela.

Obr. 14 Typy kleneb využitých na zámku.

Obr. 15 Nákres gotické tvrze od Ing. arch. Petra Chotěbora, CSc.

Obr. 16 Nákres zámku z roku 1807.

Obr. 17 Nákres půdorysu zámku z roku 1807.

Obr. 18 Nákres kostela sv. Mikuláše.

Obr. 19 Nákres situace v okolí kostela.

Obr. 20 Nákres půdorysu v přízemí od H. Soukupové.

Obr. 21 Nákres půdorysu v přízemí.

Obr. 22 Hlavní vstupní portál na konci 20. století.

Obr. 23 Hlavní vstupní portál dnes.

- Obr. 24 Východní křídlo zámku na konci 20. století.
- Obr. 25 Východní křídlo zámku dnes.
- Obr. 26 Fasáda s iluzivním kvádrováním a pilastry na konci 20. století.
- Obr. 27 Fasáda s iluzivním kvádrováním a pilastry dnes.
- Obr. 28 Vnitřní nádvoří se zazděnou arkádou na konci 20. století.
- Obr. 29 Vnitřní nádvoří s obnovenou arkádou dnes.
- Obr. 30 Černá kuchyně v jihovýchodním křídle zámku na konci 20. století.
- Obr. 31 Černá kuchyně v jihovýchodním křídle zámku dnes.
- Obr. 32 Zámecká zahrada.
- Obr. 33 Detail kovaného plotu s iniciálou A.
- Obr. 34 Vnitřní nádvoří zámku – jižní, západní a severní křídlo.
- Obr. 35 Vnitřní nádvoří zámku – východní a jihovýchodní křídlo, vjezd v jižním křídle.
- Obr. 36 Pískovcové ostění dveří obohacené o uši s kapkami.
- Obr. 37 Křížová klenba s lunetou pro okno.
- Obr. 38 Kostel sv. Mikuláše v Nepomyšli dříve (do roku 2011).
- Obr. 39 Kostel sv. Mikuláše v Nepomyšli dnes.

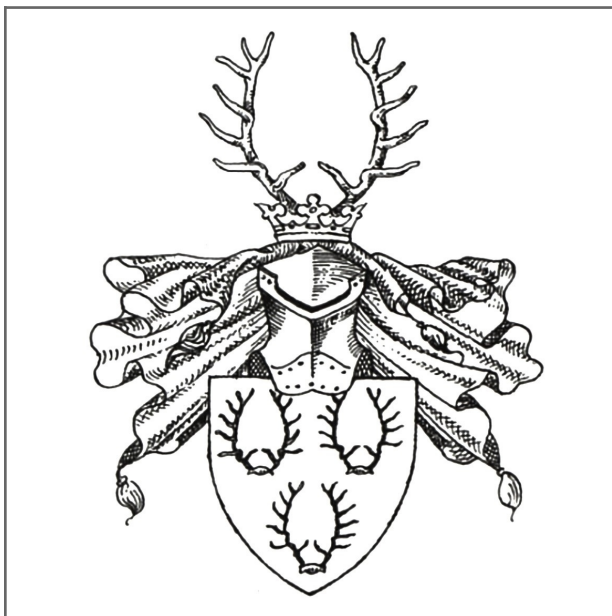
Příloha č.1

Erb rodu Dietrichštejnů.¹³⁹

Příloha č. 2

Erb rodu Gutštejnů.¹⁴⁰

¹³⁹ HALADA, Jan. Lexikon české šlechty. Praha: Akropolis, 1999, s.126. ISBN 80-85770-79-2.

¹⁴⁰ HALADA, Jan. Lexikon české šlechty. Praha: Akropolis, 1999, s.170. ISBN 80-85770-79-2.

Příloha č. 3

Erb rodu Herberštejnů.¹⁴¹

Příloha č. 4

Erb rodu Questenberků.¹⁴²

¹⁴¹ HALADA, Jan. Lexikon české šlechty. Praha: Akropolis, 1999, s. 188. ISBN 80-85770-79-2.

¹⁴² HALADA, Jan. Lexikon české šlechty. Praha: Akropolis, 1999, s. 449. ISBN 80-85770-79-2.

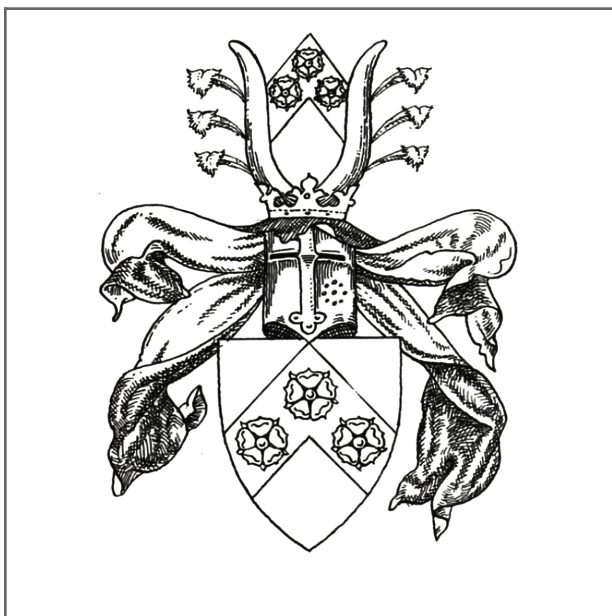
Příloha č. 5

Erb rodu Šliků.¹⁴³

Příloha č. 6

Erb rodu ze Štampachu.¹⁴⁴

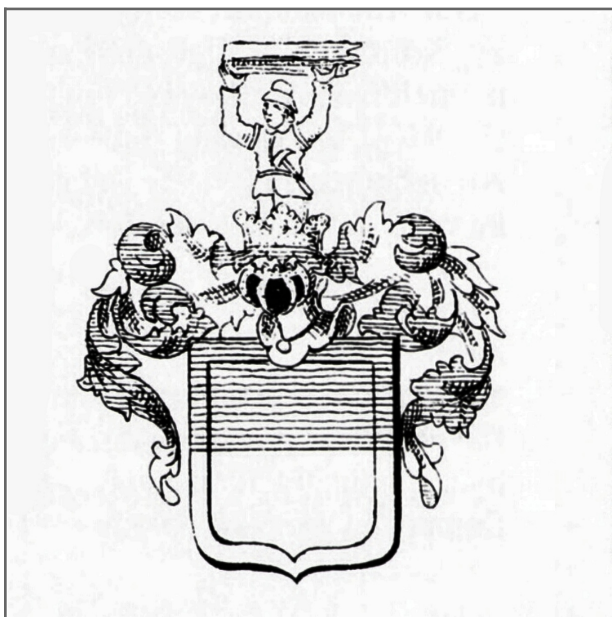

¹⁴³POUZAR, Vladimír. Almanach českých šlechtických rodů. Brandýs nad Labem: Martin, 2001, s. 352. ISBN 80-85955-17-2.

¹⁴⁴HALADA, Jan. Lexikon české šlechty. Praha: Akropolis, 1999, s. 564. ISBN 80-85770-79-2.

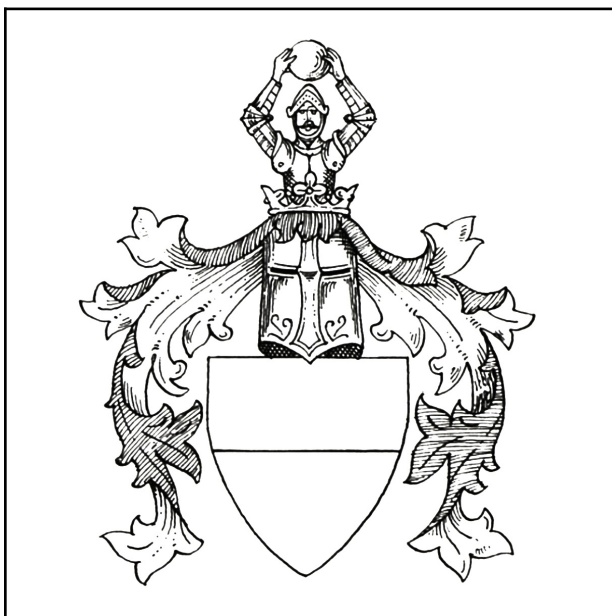
Příloha č. 7

Erb rodu z Údrče dle popisu od Soukupové.¹⁴⁵

Příloha č. 8

Erb rodu z Údrče dle dalších zdrojů.¹⁴⁶

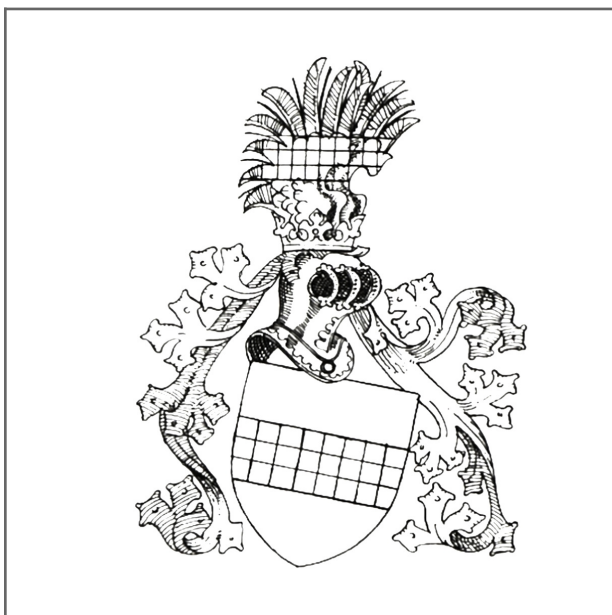
¹⁴⁵MAŠEK, Petr. Modrá krev – Minulost a přítomnost 445 šlechtických rodů v českých zemích. Praha: Mladá fronta, 2010, s. 16. ISBN 978-80-204-2349-8.

¹⁴⁶HALADA, Jan. Lexikon české šlechty. Praha: Akropolis, 1999, s. 595. ISBN 80-85770-79-2.

Příloha č. 9

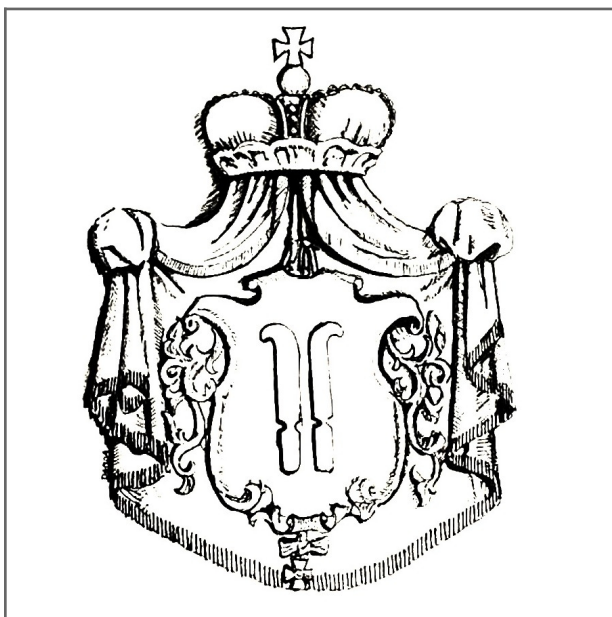
Erb rodu z Janovic.¹⁴⁷

¹⁴⁷HALADA, Jan. Lexikon české šlechty. Praha: Akropolis, 1999, s. 235. ISBN 80-85770-79-2.

Příloha č. 10

Nákres empírového litinového štítu pánů z Dietrichštejna.¹⁴⁸

Příloha č. 11

Empírový litinový štít pánů z Dietrichštejna zavěšený nad hlavním vstupní branou.¹⁴⁹

¹⁴⁸Z archivu autora. Projekt záchrany architektonického dědictví kulturní památky „zámek č.p. 1, Nepomyšl, okr. Louny“, duben 1996, s. 5.

¹⁴⁹Z archivu autora.

Příloha č. 12

Nákres erbovního znamení Gundakara z Dietrichštejna nad vchodem do kostela.¹⁵⁰

Příloha č. 13

Erbovního znamení Gundakara z Dietrichštejna nad vchodem do kostela.¹⁵¹

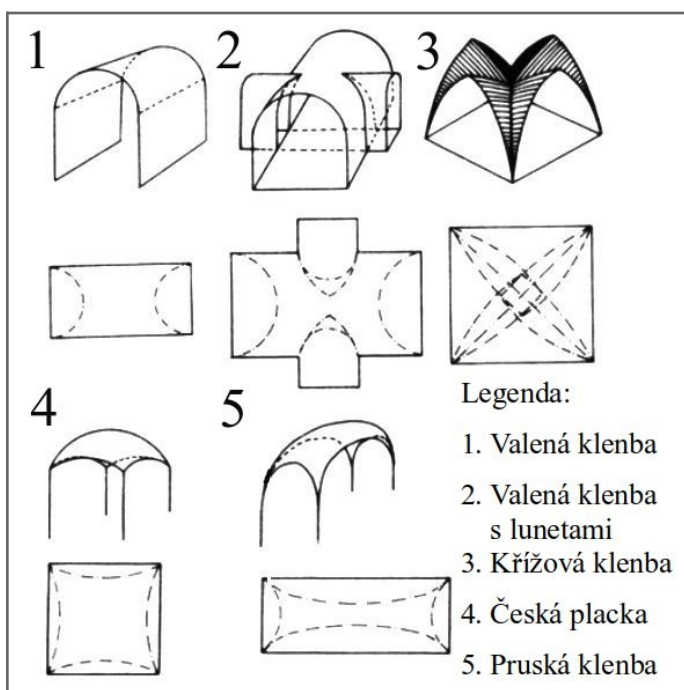

¹⁵⁰Z archivu autora. Projekt záchrany architektonického dědictví kulturní památky „zámek č.p. 1, Nepomyšl, okr. Louny“, duben 1996, s. 8.

¹⁵¹Z archivu autora.

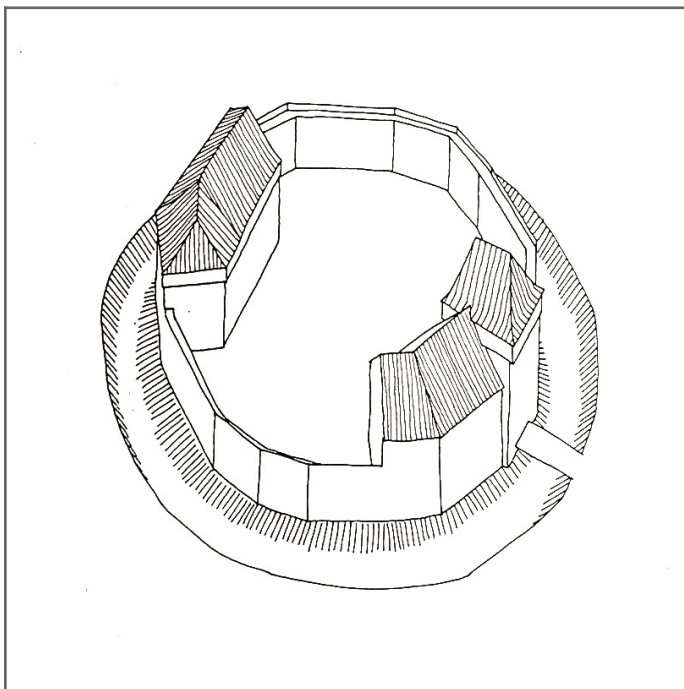
Příloha č. 14

Typy kleneb využitých na zámku.¹⁵²

Příloha č. 15

Nákres gotické tvrze od Ing. arch. Petra Chotěbora, CSc.¹⁵³

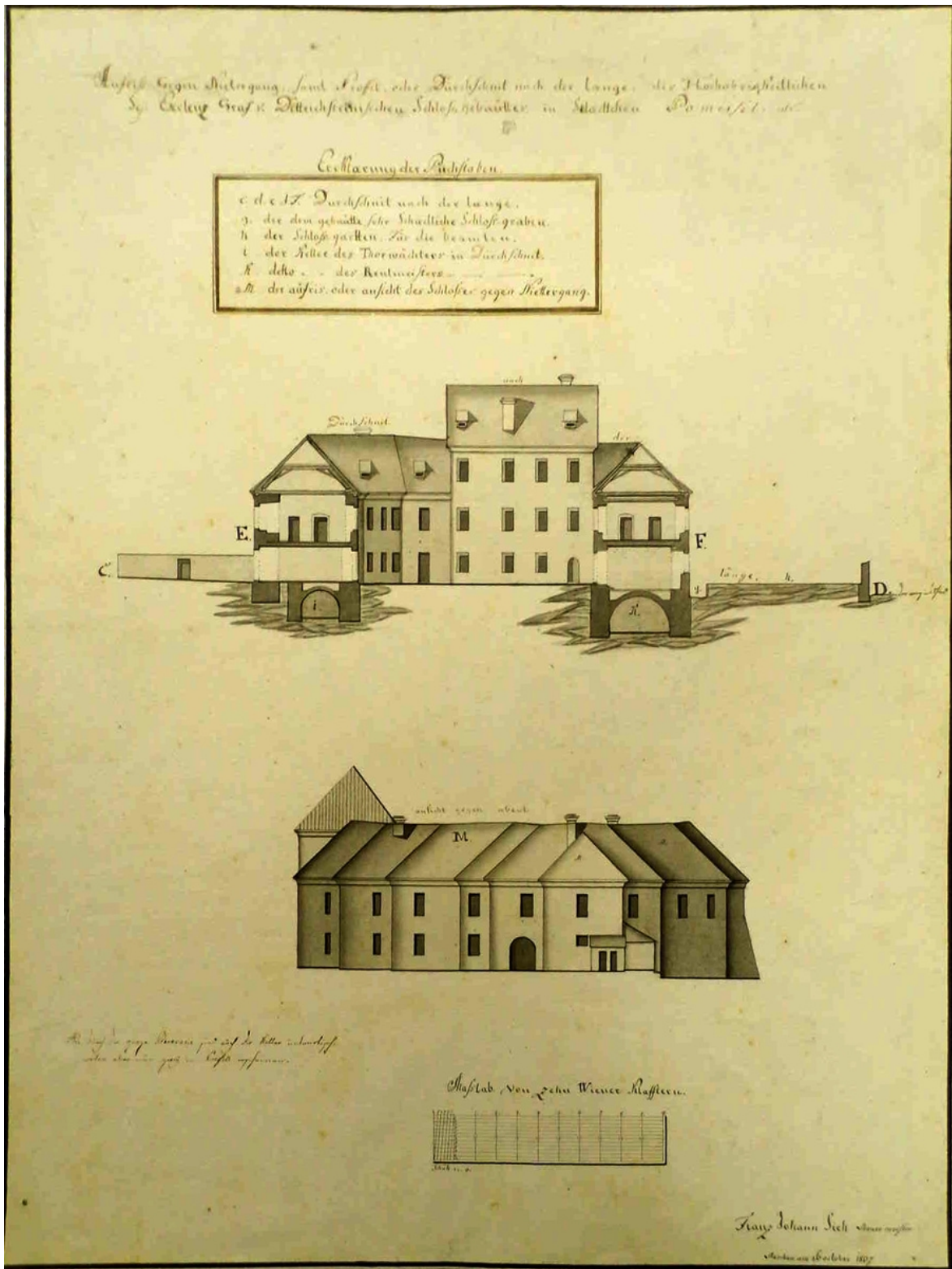

¹⁵²DUDÁK, Vladislav – kolektiv. Encyklopedie světové architektury: od menhiru k dekonstruktivismu, I. díl A - K. Praha: Baset, 2000, s. 500. ISBN 80-86223-07-8.

¹⁵³Z archivu autora.

Příloha č. 16

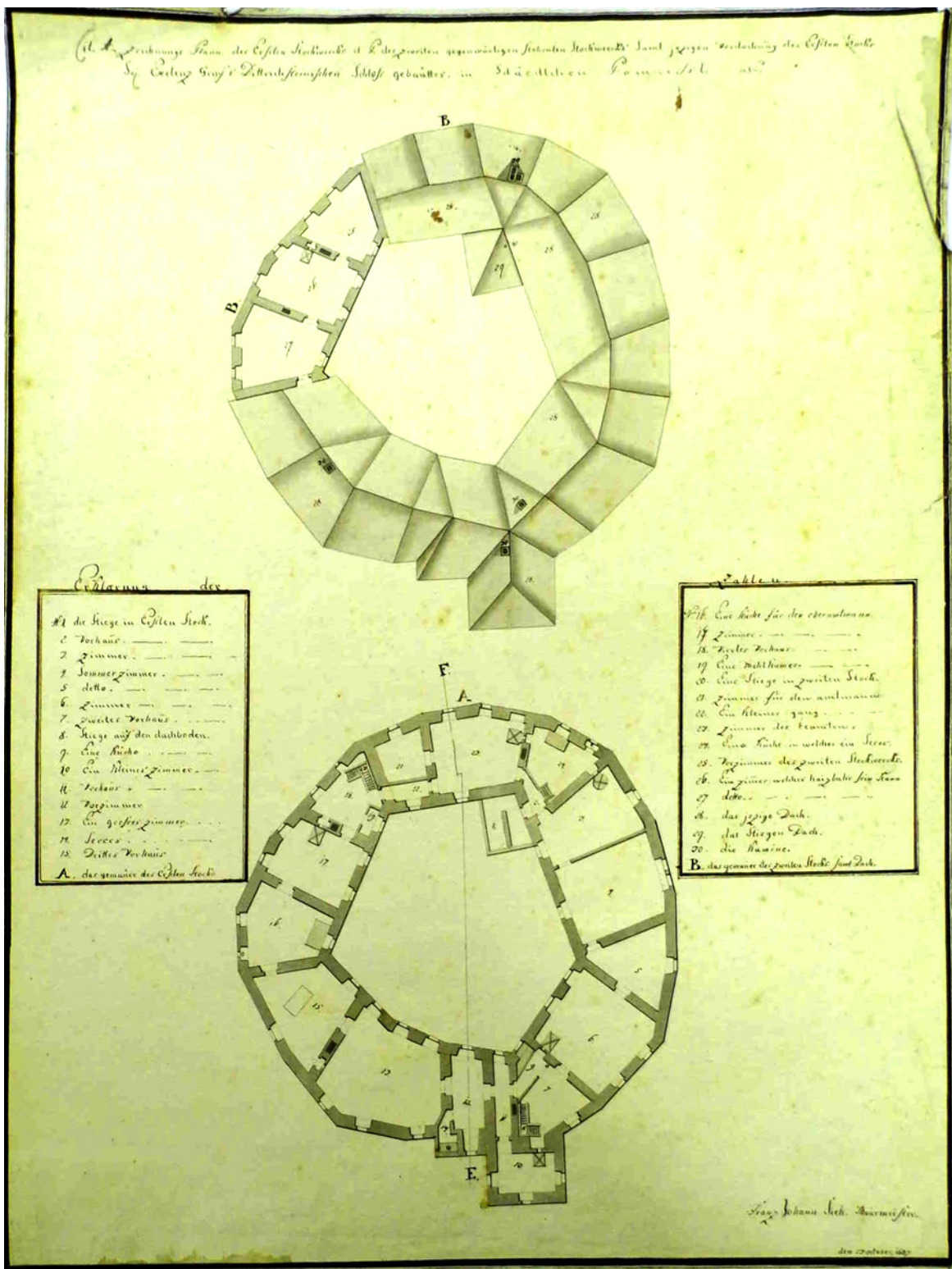
Nákres zámku z roku 1807.¹⁵⁴

¹⁵⁴Z archivu autora. Originál je uložen v Soka Litoměřice, inventární číslo 5788.

Příloha č. 17

Nákres půdorysu zámku z roku 1807.¹⁵⁵

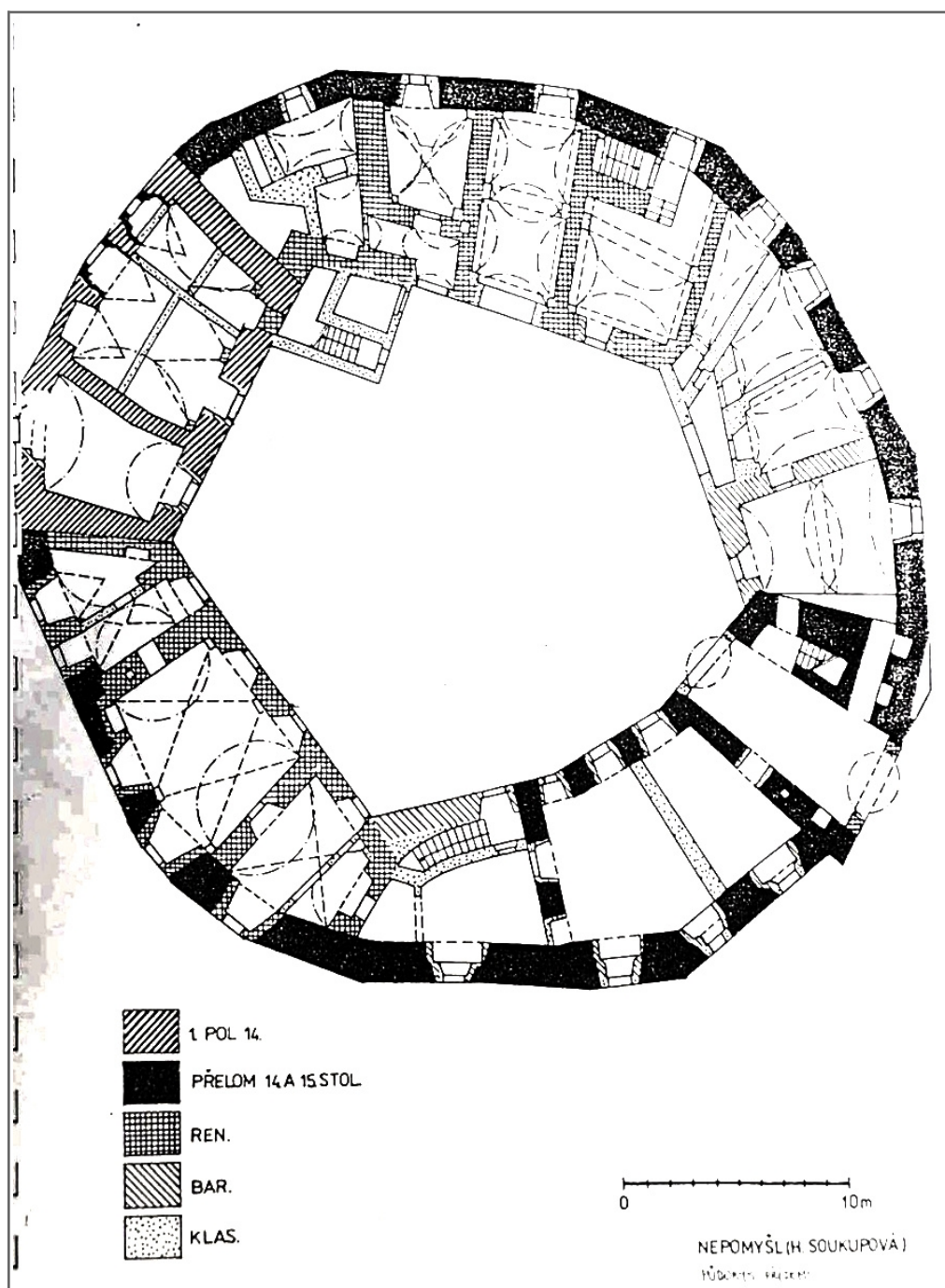

¹⁵⁵Z archivu autora. Originál je uložen v Soka Litoměřice, inventární číslo 5788.

Příloha č. 20

Nákres půdorysu v přízemí od H. Soukupové.¹⁵⁸

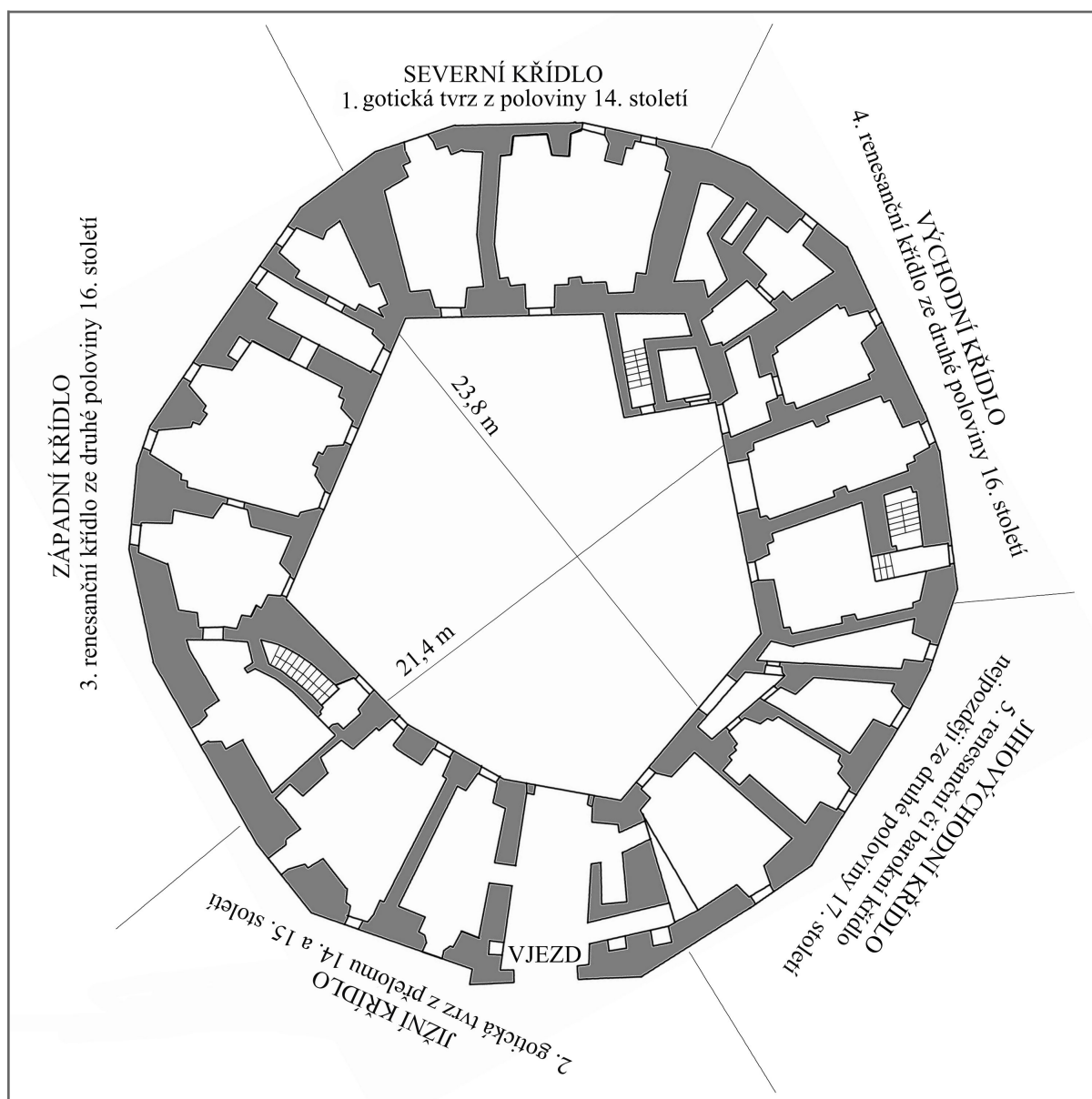

¹⁵⁸Z archivu autora. Kopie je uložena v archivu městyse Nepomyšl.

Příloha č. 21

Nákres půdorysu v přízemí.¹⁵⁹

¹⁵⁹Vlastní práce autora dle předlohy od H. Soukupové.

Příloha č. 22

Hlavní vstupní portál na konci 20. století.¹⁶⁰

Příloha č. 23

Hlavní vstupní portál dnes.¹⁶¹

¹⁶⁰Z archivu městyse Nepomyšl.

¹⁶¹Z archivu autora.

Příloha č. 24

Východní křídlo zámku na konci 20. století.¹⁶²

Příloha č. 25

Východní křídlo zámku dnes.¹⁶³

---

¹⁶²Z archivu městyse Nepomyšl.

¹⁶³Z archivu autora.

Příloha č. 26

Fasáda s iluzivním kvádrováním a pilastry na konci 20. století.¹⁶⁴

Příloha č. 27

Fasáda s iluzivním kvádrováním a pilastry dnes.¹⁶⁵

¹⁶⁴Z archivu městyse Nepomyšl.

¹⁶⁵Z archivu autora.

Příloha č. 28

Vnitřní nádvoří se zazděnou arkádou na konci 20. století.¹⁶⁶

Příloha č. 29

Vnitřní nádvoří s obnovenou arkádou dnes.¹⁶⁷

¹⁶⁶Z archivu městyse Nepomyšl.

¹⁶⁷Z archivu autora.

Příloha č. 30

Černá kuchyně v jihovýchodním křídle zámku na konci 20. století.¹⁶⁸

Příloha č. 31

Černá kuchyně v jihovýchodním křídle zámku dnes.¹⁶⁹

¹⁶⁸Z archivu městyse Nepomyšl.

¹⁶⁹Z archivu autora.

Příloha č. 32

Zámecká zahrada.¹⁷⁰

Příloha č. 33

Detail kovaného plotu s iniciálou A.¹⁷¹

---

¹⁷⁰Z archivu autora.

¹⁷¹Z archivu autora.

Příloha č. 34

Vnitřní nádvoří zámku – jižní, západní a severní křídlo.¹⁷²

Příloha č. 35

Vnitřní nádvoří zámku – východní a jihovýchodní křídlo, vjezd v jižním křídle.¹⁷³

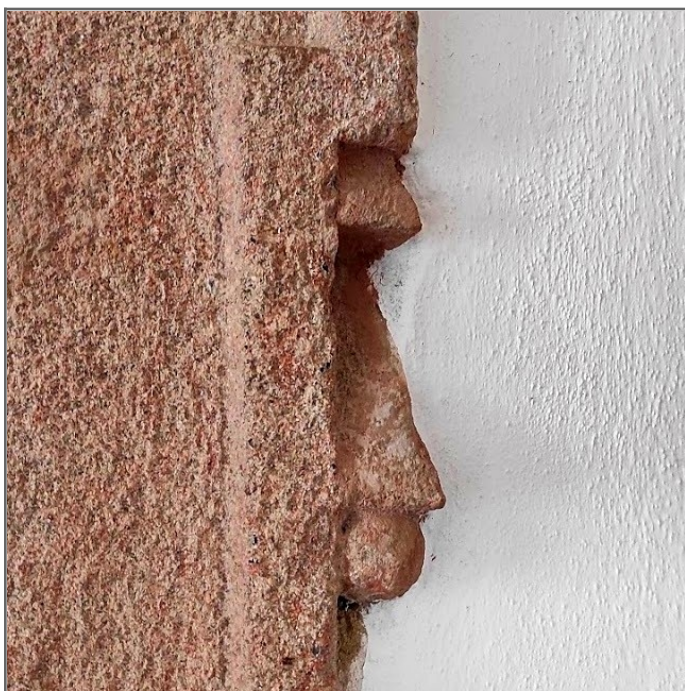
¹⁷²Z archivu autora.

¹⁷³Z archivu autora.

Příloha č. 36

Pískovcové ostění dveří obohacené o uši s kapkami.¹⁷⁴

Příloha č. 37

Křížová klenba s lunetou pro okno.¹⁷⁵

---

¹⁷⁴Z archivu autora.

¹⁷⁵Z archivu autora.

Příloha č. 38

Kostel sv. Mikuláše v Nepomyšli dříve (do roku 2011).¹⁷⁶

Příloha č. 39

Kostel sv. Mikuláše v Nepomyšli dnes.¹⁷⁷

¹⁷⁶Velkorysá malířská výzdoba interiéru kostela po celkové obnově. Národní památkový ústav [online]. Praha: Národní památkový ústav [cit. 2021-03-05]. Dostupné z:

<https://www.npu.cz/cs/uop-usti-nad-labem/pro-media/68473-zrestaurovane-nastenne-malby-kostela-sv-mikulase-v-nepomysli-okr-louny>

¹⁷⁷Z archivu autora.

Seznam zdrojů obrázků

a.) Vlastní zdroje

Z ARCHIVU AUTORA

b.) Literatura

DUDÁK, Vladislav – kolektiv. Encyklopedie světové architektury: od menhiru k dekonstruktivismu, I. díl A - K. Praha: Baset, 2000, s. 500. ISBN 80-86223-07-8.

HALADA, Jan. Lexikon české šlechty. Praha: Akropolis, 1999. ISBN 80-85770-79-2.

MAŠEK, Petr. Modrá krev – Minulost a přítomnost 445 šlechtických rodů v českých zemích. Praha: Mladá fronta, 2010, s. 16. ISBN 978-80-204-2349-8.

POUZAR, Vladimír. Almanach českých šlechtických rodů. Brandýs nad Labem: Martin, 2001. ISBN 80-85955-17-2.

c.) Internetové zdroje

Velkorysá malířská výzdoba interiéru kostela po celkové obnově. Národní památkový ústav [online]. Praha: Národní památkový ústav [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.npu.cz/cs/uop-usti-nad-labem/pro-media/68473-zrestaurovane-nastenne-malby-kostela-sv-mikulase-v-nepomysli-okr-louny>